

OOSTVLAAMSE ZANTEN

algemeen tweemaandelijks tijdschrift
voor volkskunde

XLVI - 1971 - 1

UITGAVEN VAN DE BOND

Verkrijgbaar op het sekretariaat, Oscar de Gruyterstraat 42, B 9000 Gent en op de bibliotheek : Kraanlei 63, B 9000 Gent.

1. Oostvlaamse Zanten, nog voorradig tot zolang de voorraad strekt : 15e, 19e jg., 21e tot en met 31e jg., 33e tot en met 45e jg. tgen 186 F per jaargang. Van de jgg. 1-19 zijn nog enkele losse nummers beschikbaar tegen 53 F per nummer; van de latere jgg. tegen 42 F per nummer. Jaarboek 1945 (jg. 20) van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen : 159 F (leden 106 F). Inhoudstafel op Oostvlaamse Zanten (Jg. I Jg. XXV), door F. VAN ES : 53 F (leden 32 F). Idem II (Jg. XXVI - Jg. XXXV), door F. VAN ES : 42 F (leden 27 F).
2. Geïllustreerd Feestnummer (lustrumnr.) Prijs : 27 F (leden 16 F).
3. Survivances du Passé, door A. MARINUS (8 p.). Prijs : 13 F (leden 9 F).
4. Zur Entwicklungsgeschichte des Bauernhauses mit durchgezapften Ankerbalken, door J. SCHEPERS (10 p.). Prijs : 16 F (leden 11 F).
5. Osschaart door F. VAN ES (overdruk 1945), 28 blz. Prijs 32 F (leden 21 F).
6. 2e Lustrumnummer 1930-1935. Prijs : 42 F (leden 25 F).
7. Dit is die Excellente Kronyke van de Brahmjsten, (over het teerlingspel) door Emile ANDELHOF. Prijs : 27 F (leden : 16).
8. Waasch Sagenboek, door F. VAN ES. Prijs : 106 F (leden 64 F).
9. Het Curieus en Vermakelijk Namanboek, door Em. ANDELHOF. Prijs : 27 F (leden 16 F).
10. Folklore en Onderwijs, door L. HOSTE. Prijs : 13 F (leden 9 F).
11. August Hendrickx, Vlaams Toneelschrijver herdacht met Bloemlezing uit zijn werken, door Fr. DE COSTER. Prijs : 27 F (leden 16 F).
12. Pastoor Constant Duvillers, Folklorist en folkloristische Figuur, door F. VAN ES. Prijs : 27 F (leden 16 F).
13. De Wetterse Reuzen, door Lic. M. DAEM. Prijs : 27 F (leden 16 F).
14. Sagen uit Noord-Oost-Vlaanderen, door Dr. G. DE MEYER. Prijs : 27 F (leden 16 F).
15. Een Teerlingspel in Gent, door Lod. LIEVEVROUW-COOPMAN. Prijs : 27 F (leden 16 F).
16. Spelen mijner Jeugd, door L. LIEVEVROUW. Prijs : 64 F (leden 37 F).
17. De levende Folklore van het Gewest Balegem, door M. BROECKHOVE. Prijs : 69 F (leden 42 F).
18. Weerkundige Volkskalender voor het Vlaamse Land, door M. BROECKHOVE. Prijs : 244 F.
19. Doods-, Begrafnis- en Rouwgebruiken in het Arrondissement Dendermonde, door J. PIETERS. Prijs : 95 F (leden 58 F).
20. Het Volksleven te Wieze. 1900-1950, door J. VAN HAVER. Prijs 106 F (led. 64 F).
21. Het Hospies der Kinderen Alijn of Alynsgodshuis te Gent, door E. LUYKX-FONCKE (met talrijke ill.). Prijs 42 F (leden 27 F).
22. De Rivaliteit tussen Aalst en Dendermonde, door H. VAN HESE. Prijs 133 F (leden 85 F).
23. De folklore van de Hop in Vlaams-België, vroeger en nu, door Cl. VANHOUCKE, Prijs : 170 F (leden 106 F).
24. Het Sterrelied in het Gebied van Dender en Schelde, door J. DE VUYST. 1968, 175 blz., 189 liederen en 50 mel., (mit einer deutschen Zusammenfassung). Prijs : 292 F (leden 201 F).
25. Ernest Van den Driessche. Schilder van ons Volksleven, door R. VAN DER LINDEN, 1968, 32 blz. (op kunstdrukpapier), avec un résumé en français. 2e druk, Prijs : 74 F (leden 53 F).
26. Catalogus Tentoonst. 125 jaar Gentse Feesten, juli-augustus 1968, 44 blz. Prijs : 53 F.
27. Kinderzang uit Zwijnaarde. Dr. L. GELBER. Prijs : 42 F leden (64 F niet-leden).
28. Jan de Lichte. Gerard SIMONS. 32 blz. Prijs : 37 F leden (53 F niet-leden).
29. De Vinkensport in Vlaanderen (avec un résumé en français). 1969, 165 blz., 42 ill. 3 tek., door M. BROECKHOVE. (Nr X van de Uitgaven van het Alfons De Cockfonds). Prijs : 307 F (leden 186 F).
30. Van het cijnskiessrecht naar het algemeen meervoudig stemrecht (mit einer deutscher Zusammenfassung) door Albert BRACKE. 1970, 52 blz., 11 ill. (Nr. 31 van de Uitgaven van de Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen) Prijs : 95 F (leden : 80 F)

Bij voornoemde prijzen is de B.T.W. inbegrepen.

Eik bedrag vooraf storten op postrekening nr. 969.46, Bond Oostvl. Volkskundigen, Gent Voor het buitenland + 10 F portiekosten.

UITVERKOCHT zijn thans : Herdenkingsalbum Alf. de Cock — Het Stroodekkersbedrijf door Cl. Trefois — Lodewijk De Vriese Bibliografische studie — De Plattegrondsvormen

(Zie derde bladzijde van de kaft)

OOSTVLAAMSE ZANTEN

ALGEMEEN TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VOOR VOLKSKUNDE
 ORGAAN V.D. KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN
 van de dienst voor volkskundige enquêtes in Vlaanderen
 en van het internationaal studiekomitee voor ommevangsreuzen

Redaktie : Lic. Renaat van der Linden, Godveerdegemstraat 15, B 9620 Zottegem

Redaktieleden : Lic. Marcel Daem, Dr. René Haeseryn, Maurits Broeckhove.

Ruil en Recensiedienst : Dr. R. Haeseryn, Bibliotheek, Kraanlei 63, B 9000 Gent.

Alle stortingen op postrekening nr. 969.46, Bond Oostvlaamse Volkskundigen, Gent.

INHOUD

Prijs : 53 F.

E. VAN DEN BROECK : Kerst- en Nieuwjaarsrijmen	2
G. VANDEVEIRE, R. VAN DER LINDEN en W. VANDER POORTEN : Vliegende Maandag 1914 te Ursel, Erwetegem en in de Denderstreek .	5
M. BROECKHOVE : Forumgesprek met de Heemkundige Kringen van Oost- Vlaanderen	13
M. BROECKHOVE : Het bronzen beeld op de architraaf van het station Gent- Zuid	27

Personalia

In Memoriam Maurits De Meyer. — R. van der Linden	4
---	---

Zoeken en Zanten

Gijzegem : Bezwingen en Volksremedies. — J. van Haver	23
---	----

Boekbespreking

M. Cafmeyer : Van woensdag tot lichtmis. — R. van der Linden	26
--	----

Dienst voor Volkskundige Enquêtes in Vlaanderen

Cl. V. TREFOIS : Strodekke en Strodekkestechnieken	32
--	----

Oostvlaamse Zanten wordt uitgegeven met steun van v.z.w.
 Noordstarfonds, Gent.

Kerstfeest- en Nieuwjaarsrijmen

OPGEDRAGEN AAN DE LEDEN VAN DE KONINKLIJKE BOND
DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN EN VAN DE HEEM-
KUNDIGE KRING GENT (*)

Zalig Kerstfeest

In Vlaandren men het Kerstekind
In schuur of stal geboren vindt :
In 't Waasland naast een opperhooi,
In 't land der schorren in 'n schapenkooi;
In de Zwalmvallei verloren
In het puin van 'n watermolen;
In 't land van Aalst, ja, per abuis,
In hoppeast of stakenhuis;
In 't mooie Meetjesland, ochgod,
In de warmte van een ovekot;
In 't land van Dendermonde ziet
Men 't Kind in 'n stal van Schelderiet;
Langs 't Denderwater, vuil en brak,
Op de weide in een koebarak;
In een Leiekronkel ligt
Bij een kunstenaar het Wicht;
En te Gent op markt en plein
In 't neonlicht vol warme schijn !

Maar hoe wij ook ons beste doen
Om 't Kind te bergen met fatsoen,
De hoofdzaak op dees Kerstmisdag
Is, dat 't Kind ook vinden mag
Een warme plaats in ons gemoed
Waarin geen harteloosheid broedt;
Geen haat, geen afgunst of misnoegen
Maar vrede, liefde en genoeg.
Met "Zalig Feest!,, g' uw buurman groet,
Trakteert de zangers maar eens goed;
Trekt uw vriendelijkst gezicht
Al was 't alleen maar voor dat Wicht...
Want wie de vrede wil beleven,
Begint vóór eigen deur te veggen.
Zo..., vaagt dan al uw luimen weg !
Ik treed vastbinnen bij u, zeg :
En gij en ik en allen samen
Beleven dan de vrede. Amen.

(*) Eugeen van den Broeck gaf op het einde van vorig jaar een voordracht voor de Bond : Knippen. Bij het einde van zijn belangwekkende uiteenzetting en vaardig knippen (het bleef niet bij woorden!) beloofde hij aan de leden van de Bond een knipwerk voor nieuwjaarsgeschenk. We kregen niet alleen een fijnzinnig knipwerk, maar in volkse trant Kerstfeest- en Nieuwjaarswensen voor de hele provincie. De redactie vond het gepast knipwerk en rijm in nr. 1 1971 op te nemen.

Gelukkig Nieuwjaar

Wat d' Oostvlaamse zanters wensen ?
Dat wat verlangen alle mensen :

Een hoofd dat nimmer barst van pijn,
Een hart steeds wars van medicijn,
Een maag die alles kan verteren,
En benen fit om te marsjeren...!

Kort en goed vermond :
Van kop tot teen gezond !

Gezond verstand bij elke taak,
Verbeeldingskracht voor schoon vermaak,
Gevoel om levensblij te zijn,
Begrip voor ieders leed en pijn !

Kort en goed gezeid :
Flink overlegd beleid !

De geldtas eerder zwaar dan licht,
Een tiende van 't groot lot wellicht,
Het jaarke rond zeer flinke zaken,
Wat hulp voor wie er niet geraken !

Kort en goed gezegd :
Veel centen, wel belegd !

Diep vertrouwen in de Heer,
En voor uw ziel steeds in de weer,
En mocht het ov'ral vrede zijn,
In uw hart en in het mijn !

Kort en goed gewenst :
Veel liefde, nooit verslenst !

Eugeen van den Broeck

In Memoriam Maurits de Meyer

Bij de zeventigste verjaardag van Maurits de Meyer verscheen een bundel opstellen van meer dan tweehonderd bladzijden. Vooraan in de publikatie bemerkte men de foto van een kranige man bij de aanvang van de derde leeftijd: een grijsaard die nog een berg daadvaardigheid in zich borg.⁽¹⁾ Zijn overlijden op 24 november 1970 kwam vrij onverwacht. Hij praatte enkele weken tevoren over de korrekties en de uitgave van zijn nieuwste boek « Volksprenten in de Nederlanden 1400-1900 »⁽²⁾.

Maurits de Meyer is een eersterangsfiguur in het kader van de Volkskunde, in een ruim deel van de twintigste eeuw. Hij was een Vlaming door-en-door en een vorser die een Europese vermaardheid geniet. Hij was geboren te Elversele op 2 maart 1895 en overleed te Wilrijk. Door ambtelijke bedrijvigheid was hij jarenlang gebonden aan de N.V. Standaard Boekhandel en zijn zorg richtte zich naar de verspreiding van het boek. Zijn hele leven is hij een volkskundige geweest. Op 1 mei 1917 verscheen zijn eerste artikel « Over een verklarend sprookje », in *Aula*, het orgaan van het Gents studentencorps « Hou ende Trou »; op 1 nov. publiceerde hij in hetzelfde orgaan « Over een internationale folkloristenvereniging en de folklore-studie in Vlaanderen ». In 1920 schreef hij reeds in *Volkskunde*, het vooraanstaand tijdschrift waarin hij zulk een belangrijke rol zal spelen. In 1971 publiceerde hij een sprookjescatalogoog in de Finse reeks *Folklore, Fellows', Communications*. Vrij vroeg bewees hij op internationaal vlak zijn man te staan. Hij heeft zeer vele bijdragen geleverd in binnen- en buitenlandse tijdschriften i.v.m. de Sprookjes. In 1928 publiceerde hij *Over de Verhouding van de volksprenten tot de volkssprookjes*. De volks-

(1) Maurits de Meyer, Verzamelde Opstellen. M. BROECKHOVE O V Z XXXXIII (1968) 194.

(2) Religieuze, allegorische, satirische en verhalende prenten, Speelkaarten. Ganzen- en Uilenborden. Driekoningenbriefjes. Nieuwjaarprenten. Formaat 26 X 35, 214 blz. 175 reproducties, waarvan 36 in kleur. Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, Antwerpen. Scheltema & Holkema, Amsterdam.

prenten boeiden hem elke dag. Naast deze twee terreinen heeft hij de volkskunde in hoger en breder aspekt gediend: *de volkskundeatlas*, waar hij Vlaanderen en Nederland voortdurend bond. Reeds vroeg waardeerde men zijn kracht op lokaal en internationaal vlak. In 1926 stelde men Maurits de Meyer als kandidaat voor de leerstoel van Volkskunde aan de universiteit te Gent.⁽³⁾ Hij voelde zich als Oost-Vlaming nauw gebonden met ons tijdschrift, waarin hij belangrijke bijdragen publiceerde. De bespreking van zijn laatste publikatie noodzaakt ons in een volgend nummer op deze Vlaming en ons medelid van Europees formaat terug te keren. Wij bieden zijn echtgenote en zijn kinderen en kleinkinderen ons diepdoorvoeld medeleven in de pijn en rouw die hen treft.

Renaat van der Linden

Vliegende Maandag 1914 te Ursel, Erwetegem en in de Denderstreek*

URSEL

Wij hebben de « vliegende maandag » — want zo werd de dag bij ons te Ursel dadelijk gedoopt — nog beleefd en hebben uren aan een stuk, met onderbrekingen weliswaar, ontelbare mannen met koortsige haast te voet en per fiets voor onze deur zien voorbijtrekken, mensen die met de daver op het lijf aan de haal waren gegaan, zonder duidelijk te weten dikwijls, waar ze heen moesten of waar ze zouden belanden en waarschijnlijk ook niet wisten dat ze in de Urselse bossen zouden terechtkomen of, zo ze inderdaad doelbewust naar de Drongengoedse bossen trokken, geen vermoeden hadden van wat hen daar zou overkomen, nog minder of ze dààr veiliger zouden kunnen schuilen dan elders en, zo niet, waar het avontuur hen nog verder zou jagen.

Het moge waar zijn dat naderhand sommigen onder hen erom hebben gelachen, dat van bepaalde zijde met spot erover werd gepraat en geschreven. Even waar is het dat die dag zelf en ook nog nadien ontzettend velen, enkelingen, hele families en soms ganse dorpen over heel Vlaanderen een ontzaglijke schrik hebben doorstaan.

Onze bedoeling is overigens niet in deze bijdrage zo maar zonder meer te bevestigen wat Renaat van der Linden reeds uitstekend heeft uiteengezet⁽¹⁾, maar een paar originele addenda uit onze dokumentatie eraan toe te voegen.

(3) Nederlandse Volkskundige Bibliografie. Systematische Registers op Tijdschriften, Reekswerken en gelegenheidsuitgaven. Deel VII Oostvlaamse Zanten (1926-1960) door Lic. R. van der Linden, Antwerpen, 1968, VIII.

(*) Lopende of Vliegende maandag. Een schilderij, een lied en anekdoten. O V Z XXXXIII (1968) 177-187.

Wij hebben het gebeuren te Ursel meegeleefd. Wij hebben, zij het niet uitvoerig in ons oorlogsdagboek er een paar bladzijden aan gewijd. Aan de lezers van O V Z willen wij die graag medelen, onder voorwaarde dat ze de gebreken van ons toenmalig ietwat aarzelend proza willen vergoelijken — wij waren pas zestien jaar —, en tevens er rekening willen mee houden, dat steller enkel en alleen wilde de oorlogsgebeurtenissen, die zijn geboortedorp en toenmalige verblijfplaats doorstond, in de mate van zijn mogelijkheden te boek stellen. De hier opgenomen teksten zijn de bladzijden 7 tot 10 van een werk dat er uiteindelijk plus minus 750 zou bevatten.

In vergelijking met wat in het artikel van Renaat van der Linden met brio beschreven of aangetoond werd, zullen mijn jeugdige opstellen, naar mijn bescheiden mening voldoende aantonen hoe de bij ons gebeurde feiten, zowel als de sfeer en de omstandigheden waarin ze verliepen (de buitenisigheden van de anekdoten natuurlijk buiten bespreking gelaten), minder levendig geborsteld, onmiskenbaar in dezelfde tonen werden gezet, we bedoelen dat de stukken, wat de essentie betreft, dicht bij mekaar aanleunen en wat het geschiedkundig verhaal en wat de uitbeelding van het schilderij en de inhoud van het lied aangaan.

Om echter de authenticiteit van het rapport beter tot zijn recht te laten komen, hebben wij ook het andere opgenomen wat we op die dag hebben genoteerd. Immers het opblazen van de spoorwegrails bij het Station te Aalter (lijn Gent-Brugge-Oostende), dat eerder op de dag, onverwacht en brutaal als het kwam, eveneens bij ons opschudding had gewekt, heeft op de inwoners van de streek ongetwijfeld een demoralizerende invloed uitgeoefend. Het was de eerste maal dat ontploffingen van belang ons deden opschrikken, losbrandingen die authentiek met de oorlog verband hielden en door aanrukkende Duitsers, een patroelje Uhlanen nog wel, waren veroorzaakt.⁽²⁾ Dit had vanzelfsprekend nagewerkt en toen 's avonds de doortocht van de vluchtelingenstroom begon en allerlei alarmerende en verwarrende berichten de ronde deden, heeft dit kleine, maar tot dan toe ongewone feit, zijn nefaste invloed doen gelden en in niet geringe mate geholpen om de vonk, die er reeds bij velen was, tot laaiende onrust te doen overslaan en tot vluchten aan te zetten.

De tekst over de volgende dag hebben wij hieraan toegevoegd alhoewel die niet minder op de « vliegende maandag » betrekking heeft.

Maandag, 24 Augustus 1914.

Boem!... Boem!... Boem!... Drie zware doffe kloppen in de vroege voornoen. Ons huis daverde bij iedere slag... De mensen kwamen buiten gesprongen...

« Wat was er gebeurd? »... Niemand wist het, doch 't moest uit de richting Aalter komen. Allee, rap ingespannen en daar naartoe.

't Kwam uit : 5 uhlanen hadden bij Aalter-statie de spoorwegrails doen sprin-

(2) Of het werkelijk Uhlanen waren en waarop men zich steunde om het te beweren, herinneren wij ons niet meer; nu kunnen we dit alvast niet meer met zekerheid achterhalen.

gen. Een stuk ijzer was dwars door het dak en de twee plafonds van een huis gestuikt. Verschrikkelijk!

Omstreeks zes uur van de achternoen kwamen hier zes fietsers aan uit... Scheldewindeke : mannen en jonge gasten. De een stond daar zonder klak, de ander met een blauw katoenen kort werkbroekske en zonder kousen, met een woord erbarmelijk aangedaan. Ze zeiden *dat de Duitsers langs hier oprukten en al het mansvolk van 15 tot 50 jaar vóór hen deden gaan; ook kwamen er nog wel 300 wielrijders achter, al mannen*, beweerden ze.

't Werd zeven... En zie, kijk, ginder! t' Einden de Kapelstraat komen er nog zulke vluchtelingen afgezoefd en vliegen... vliegen! De gasten, gans bezweet, met halfopengesperde mond, verbouwereerde ogen, verwilderd haar en met al de trekken van de vare op hun wezen pedalleerden geweldig.

Hee, mannen, wat scheelt er dan; staat 'n keer!! » vroegen we.

Neen, neen, vooruit! riepen ze. *De Duitsers...* en ze zeiden zoals de anderen erbij voegend : *Vlucht!... Vlucht!...*

En zo kwamen er nog, zo kwamen er gestadig.

Hela, waar zijn ze al? vroegen we een volgende keer... *In Gavere, in Nevele*, riepen de enen, *in Hansbeke, in Aalter*, schreeuwden weer anderen en toen we lachten om hun verschillend antwoord, was 't van : « *Ge zult binnen een uur niet meer lachen!* »

Zeg, hebt ge ze gezien? — Wel, neen ik, maar ze zeggen het allemaal! ging het en dat spel duurde en bleef duren.

't Was acht uur geworden en 't volk werd hier ook onrustig, want zo rede-nerde men : *Die mensen zouden daar toch niet om liegen en zelf zo ver lopen!*; en er was geen geruststellen aan. Weg waren ze de schuwsten. Allemaal naar 't Dron-gengoed! 't Krioelde daar van 't mannevolk, met hespen, roggebroden, enz., enz. Men kon daar bijna geen voet verzetten of men liep op een been of een lijf. En dat waren allemaal mensen van Scheldewindeke, Gavere, Nevele, Hansbeke, Landegem, Bellem, Lotenhulle, Aalter en Knesselare, enz., met een woord uit geheel Oost-Vlaanderen, 't was er àl vertegenwoordigd, want Urselaars ontbraken er ook niet.⁽³⁾

Was me dat een avond!... Alles kwam en liep, arm en rijk, jong en oud, alles wat maar enigszins gaan of lopen kon. Maar wie zich niet vertoonden, dat waren de Duitsers. Mijn vader, mijn broeder en ik bleven zelf op tot één uur 's nachts, maar geen Duitser te horen of te zien... En best zijn ook.

Die 24 augustus gaat nooit of nooit uit het geheugen van één Urselaar.

dinsdag, 25 augustus 1918

Ze kwamen afgedrenteld, de zeerlopers, drupneuzend en half beschaamd de bossen uit, naar huis, soms langs omwegen, om over de dorpsplaats niet te moeten komen.

(3) Wij tekenden alleen gemeenten op. die wij in verband hiermee toen door bekenden hoorden opnoemen.

Ze zullen met ons gekken en lachen! hoorde ik ene zeggen tot zijn kameraden en... hij kon wel een beetje gelijk hebben. Standvastig trokken ze weg in groepjes en, met valavond — 't was aan het smokkelen gegaan — kwamen er nog uitgerend. Daar moest iets zitten! Waarom hadden die mensen nu dat reisje voor *de koning van Pruisen gedaan?*... De kat kwam op de koord : ginder in 't Zuiden, al de kanten van Ninove, hadden 5 zatlappen gefloten en van hun neus gemaakt tegen voorbijtrekkende Duitsers en deze, om ze te straffen, hadden de kerels een eindeke voor zich uit doen gaan. En dat hadden ze gezien : *De Duitsers doen al het mansvolk mee, vooruit!* was 't seffens. Hoe flauwkes toch van zo overal schrik te verspreiden.

Maar toch, we hebben er om gelachen, hartelijk om gelachen. Wat zou de Duits met al dat volk wel doen dan? *Ze zouden in zijne weg lopen!* Daarbij, men moet toch algelijk zo gauw zijn matten niet oprollen en aan het lopen gaan. Men had ernstiger en bedaarder de zaak moeten onderzoeken; maar neen, ze zijn aan het vliegen gegaan voor 'n onnozel : *ze zeggen.*

Fred Saey zei : *Er bestaan geen leeuwen nie' meer, ze zullen moeten hazewinden op de centen zetten!*

Zó hebben we de « Vliegende Maandag » te Ursel beleefd. Zó ten minste hebben we het opgetekend.

Voor lezers die Ursel niet of niet voldoende kennen, moeten we, dunkt ons, hier toch nog enkele regels aan toevoegen. Inderdaad we schreven : « Weg waren ze, zulle, de schuwsten. Allemaal naar 't Drongengoed! 't Krioelde daar van 't manevolk... Men kon bijna geen voet verzetten of men liep op een been of een lijf! »

Vooreerst het Drongengoed. Volgens de toenmalige en de huidige opvatting waren en zijn dat de bossen van het Drongengoed, die samen met die van het noordwesten, het noorden en het noord-oosten van Ursel in 1914 samen grosso modo 1.000 ha. oppervlakte besloegen, de eraan palende percelen van de gemeenten Knesselare, Maldegem, Adegem, Oostwinkel en Zomergem niet eens meegerekend en dat waren er heel wat. Wanneer we in dit geval gewaagden van het Drongengoed, hebben we hierin dan ook geen onderscheid gemaakt. Het wordt bedoeld als een geheel, waarvan het centrum wel dit « goed » is geweest. Dat er op 24 augustus 1914 zo een massa volk verzeild was geraakt als bepaalde uitdrukkingen doen vermoeden en hoeveel dat kan geweest zijn, konden wij persoonlijk niet konstateren. Toch hebben wij vluchtelingen genoeg zien voorbij trekken om aan te nemen dat het er veel honderden of verschillende duizenden waren, zoals 's anderendaags en de volgende dagen in en rond het gemeentehuis erover verteld werd. Wie zal bijv. bij benadering schatten hoeveel honderden langs onze straat, bijgevolg alleen uit de richting Aalter-Tielt Drongengoedwaarts zijn gesukkeld, gefietst of gelopen? Wie zal ramen hoeveel van die mannen, uiteraard meestal uit een andere streek, we 's anderendaags bij dag, uit de bossen terug hebben zien afzakken? Een veronderstelling : gesteld dat enkel op Ursels grondgebied 5 verstekelingen per ha. bos verzeild geraakten, dan zou dit miniem aantal reeds 5.000 man betekend hebben. Als we het toen niet konden berekenen, dan zou het wel heel wat roeke-

lozer zijn ons er nu nog aan te wagen. Dit belet tenslotte niet dat heel het geval toen iedereen op zijn minst onthutsend heeft aangegrepen en dat, wat er nadien ook gebeurde, die « maandag » in het geheugen van allen, die hem hebben meegeemaakt, naast dat vele andere zal vastgeankerd blijven.

Renaat van der Linden deelt mee dat Streuvels in zijn « Oorlogsdagboek » die tragi-komische taferelen eveneens heeft aangetekend. Cyriel Buysse schijnt die op zijn beurt ook medegemaakt te hebben en, zo hij die dag hier in Vlaanderen niet heeft meegeleefd — wat ons eerder onwaarschijnlijk voorkomt — dan moet hij er stellig heel wat hebben over gehoord of gelezen en is hij er sterk onder de indruk van geweest. Hoe dan ook, hij heeft er een boeiend stukje over geschreven, namelijk onder de titel « Paniek ».

Het werd opgenomen in een bundel opstellen, met name « Uit de Bron », die het Willemsfonds heeft uitgegeven onder nr 160 (maar zonder dagtekening). Van de feiten en de omstandigheden, die volgens hem tot de « Vliegende Maandag » aanleiding gaven, hangt hij alleszins een levendig gekleurd beeld op. Weliswaar wordt nergens uitdrukkelijk gezegd dat het om de « Vliegende Maandag », die de 24 augustus 1914 was en citeert hij ook geen naam van de gemeente, waar de ertoe aanleiding gevende feiten zouden voorgevallen zijn, maar de omstandigheden zijn kennelijk zo getekend dat er niet kan aan getwijfeld worden dat over deze beroerde dag verteld wordt. Dat hij geen naam van de gemeente citeert, schijnt ons eerder logisch, omdat op het moment van de vlucht, het dorp door het publiek, zoniet helemaal onbekend, dan ten minste, als gevolg van de door de vluchtenden vele vooruitgezette namen, ten minste uiterst twijfelachtig bleek te zijn.

Gerard VANDEVEIRE

ERWETEGEM.

Thuis hadden we twee schone dikkommen, zo grote en hoge kommen waarin ze vroeger de melk lieten dikken. Op de dag van Vliegende Maandag zei mijn moeder :

— Vader, steek u weg in die partij tarwe nevens de boomgaard. Wij zullen twee dikkommen mee vlees en koeken vullen en als 't gevaar voorbij is, komt ge weer. Ge zult ondertussen toch geen honger afzien.

De stukken vlees kwamen uit de kelder en verhuisden in de kommen en de koeken daarbij. Dan een put gegraven in een partij koren. Het was een late oogst dat jaar. Of liever ze graven twee putten, een voor vader, en een om de grevven⁽⁴⁾ in te steken; de dikkommen noemen wij soms grevven ook.

Vader verdwijnt in dat veld en 'n laat hem niet meer horen of zien. Niemand 'n wist wat er kost gebeuren met de Duitsers.

Maar 's anderendaags rond de noon kwam hij stillekens af, uitgehongerd gelijk een grafmaker.

(4) Grevven : verglaasde ijzeraarden potten, bruin of grijs.

— *Kom, kom, kom*, zei hij. *Geef mij gauw wat eten*. En hij zag scheel van de honger.

— *En die grevven, en dat vlees?* vroeg moeder.

— *Zwijg*, gromde hij, *de hond van onze gebuur heeft die plank van die grevven getrokken en alles opgegeten. En ik 'n dierf niet roepen als ik het gezien had, uit schrik voor de Duitsers. De hond heeft een hele dag feest gehouden en ondertussen heb ik daar een hondenleven gehad.*

Mijn vader heeft dat dikwijls verteld.

Zegspersoon : M. De Clercq, pr., 52 j., Michelbeke, afkomstig van Erwetegem.

R. VAN DER LINDEN

DENDERSTREEK.

Wanneer men hier in de streek aan ooggetuigen vraagt wanneer die bewuste « vliegende maandag » juist voorviel, krijgt men als antwoord : « Op de maandag van kermis Voorde van het jaar 1914 » wat overeenstemt met 24 augustus.

Wat was de oorzaak van « Vliegende Maandag »?

Tijdens de bezetting en de doortocht van de stad Aarschot door het Duitse leger, hadden burgers de vijand onder vuur genomen. Enkele soldaten werden gedood.

Uit wraak namen de Duitsers een zeker aantal inwoners, ongeacht hun leeftijd, als gijzelaars gevangen. Deze werden haast onmiddellijk voor een vuurpeleton gebracht en gefusilleerd.

Een groot deel van de Aarschotse inwoners door de schrik bevangen, sloeg op de vlucht naar de omliggende gemeenten waar ze de droeve mare verkondigden. De inwoners van die gemeenten op hun beurt door vrees bevangen, sloegen eveneens op de vlucht naar weer andere gemeenten, enz. Op enkele uren tijd was aldus een groot deel van Brabant, Oost- en West-Vlaanderen aan het vluchten.

De ene gemeente deed de andere lopen. De ene joeg de andere de schrik op het lijf. Iedereen wist wat te vertellen. Gruwelijke fantastische verhaaltjes met leugens doorspekt, ontsproten uit het brein van de meeste vluchtelingen.

Op welk tijdstip vluchtte men in de Denderstreek? en waarheen?

Mijn grootouders van vaderszijde (Viktor van Dokus, de schaapherder) vluchtten met hun gezin en enkele burens bij familieleden en verwanten te Nederhasselt. Toen ze daar aankwamen waren ze juist bijtijds om hun familieleden te zien terugkeren van hun vlucht. Te Nederhasselt en hoger op naar Aalst was de bevolking in de voormiddag reeds aan het vluchten. Te Appelterre en omgeving op de noen.

Mijn grootouders waren niet eens neergezeten bij hun familieleden of plots kwam hun gebuur Frans Cieters aangelopen, zwetend en hijgend met een gescheurde vest aan. Toen men hem wees op zijn gescheurde jas, antwoordde hij nog

steeds buiten adem, dat hij eerst naar de « Nuchten » gevlucht was. (Nuchten : een moerassig bos gelegen tussen Zandbergen en Idegm). Daar stond hij plots oog in oog met Duitsers die hem bij de vest grepen, maar hij woelde en worstelde zo kranig, dat ze hem moesten loslaten, de gescheurde vest ten spijt. Al over Voorde en Aspelare was hij naar hier gelopen met nog steeds zijn achtervolgers op de hielen, hij vroeg dan ook vlug een schuilplaats.

Dit nieuws verspreidde zich opnieuw als een vuur in Nederhasselt, en een deel van de bevolking die reeds in de voormiddag op de loop was gegaan, sloeg een tweede maal op de vlucht.

Dat de vluchtelingen het noorden kwijt waren en in alle richtingen vluchtten blijkt uit het volgende.

Mijn grootouders van moederszijde vluchtten samen met hun gezin en enkele burens naar Ninove toe, dus in de richting vanwaar de vijand moest komen.

René Tuypens was op de Wilderkouter aan het werken, toen hij groepjes vluchtelingen ook in de richting van Ninove zag lopen, hij liep hen tegen en vroeg wat er scheelde. Toen hij het nieuws vernam dat de Duitsers in aantocht waren en alleman gevangen namen, liep hij hen achterna op zijn klompen, tot overmaat van ramp verloor René één klomp, niettemin liep hij hortend en stotend op één klomp verder. Hij dierf niet eens achterom kijken, uit schrik dat de vijand hem bij de kraag zou scheren. Uiteindelijk aan de bosbarm te Ninove verschool hij zich achter een haag.

De dokter van Zandbergen vluchtte op zijn fiets langs de tragel (voetpad langs de Dender) ook in de richting van Ninove, achterna gezet door een groot deel van de inwoners van Zandbergen.

De boer van het Dobbelhof vluchtte over zijn weiden met een zware gezouten hesp op de rug naar het nabij gelegen Lavaanbos. Daar verschool hij zich onder een braamstruik.

Charel Dauw geraakte niet vlug uit de voeten en verborg zich op de Wilderkouter in een tabaksveld. Hij was niet alleen. Een groot aantal tabaksplanters volgde zijn voorbeeld.

Charel de Vos, beter gekend als « Vosken », herbergier op de wijk « Roost » te Pollare, tevens ook portier van de kapel van Heilige Lambertus op Denderwindeke, was juist de deeg aan het kneden voor een bakte brood, toen vluchtelingen uit Zandbergen en Grimminge bij hem binnenvielen en hem de droeve mare verkondigden. « Vosken » liet staan wat stond en liep hen achterna met zijn handen vol brooddeeg tot Meerbeke.

Meester Bruggeman, Petrus van Drogenbroeck en nog enkele anderen vluchtten al over Aalst naar Wieze, waar Meester Bruggeman nog onderwijzer was geweest. Hoe dichter men Wieze naderde, hoe meer Petrus van Drogenbroeck begon te geloven dat het vluchten overbodig was. Te Wieze aangekomen vroegen zijn metgezellen of hij naar Appelterre dierf weergaan om te zien hoe de toestand er was, mits een flinke vergoeding natuurlijk. Petrus die onder geen klokken geboren

was, aanvaardde onmiddellijk de fooi en kwam terug om de toestand te aanschouwen. Petrus was één van de weinigen die geldelijk voordeel haalde uit « Vliegende Maandag ».

Karel D'Hauwe vluchtte met zijn gezin, waaronder zijn zwangere vrouw naar West-Vlaanderen. Te Zarren aangekomen moest Karel vliegensvlug bij een barmhartige samaritaan aankloppen, waar zijn vrouw al te zeer bevangen door vermoënis en doorstane schrik te vroegtijdig een zoon baarde. Door dit voorval kwam het gezin D'Hauwer enkele dagen na « Vliegende Maandag » thuis.

De zoon werd Marcel gekerstend, hij groeide flink uit de kuiten, en huwde in 1936 met de zuster van mijn moeder. hierdoor is dit enig exemplaar voor mij een kostbaar familiebezit geworden.

« Vliegende Maandag » maakte ook een dodelijk slachtoffer.

Stien Caroes, knecht van het klooster te Heldergem, was aan het beer voeren, toen het nieuws hem bereikte dat de vijand in aantocht was. Hij vond er niets beter op dan vliegensvlug in de pas geledigde aalput te kruipen. Toen 's avonds de kloosterzusters terugkwamen van hun vlucht, trök men op zoek naar de knecht, na lang zoeken vond men hem : Stien zat dood in de aalput.

De verstikkende gassen die zich in de aalput bevonden, waren oorzaak van zijn dood.

Welke vervoermiddelen gebruikten de vluchtelingen?

De meesten waren te voet. Enkelen stootten de kruiwagen volgeladen met het allernoodzakelijkste voor zich uit, anderen trokken hondenkarren. Bij de boeren waren enkelen te paard of met bespannen sjezen of boerenkarren.

Welke « bagage » hadden de vluchtelingen?

Bij mijn grootouders had ieder zijn pakje dat bestond uit : een handdoek waarin zich boterhammen, een houten tas smout en een stuk gezouten varkensvlees of schapevlees bevond. Mijn grootmoeder droeg een ridicule waarin het geld stak, en enkele dekens.

De boer van het Dobbelhof, zoals hoger vermeld, droeg een gezouten hesp mee. Anderen hadden brood, boter, smout, varkens-, schaap- of geitenvlees of eieren mee, genoeg voor enkele dagen.

Maar de mensen die op het veld werkten en die verrast werden door de vlucht hadden geld noch goed, eten noch drinken bij zich. Gelukkig duurde de vlucht voor hen maar enkele uren; want tegen de avond keerde een groot deel van de gevluchten terug naar huis. Zij die te ver van huis waren, keerden slechts 's anderen-daags terug.⁽⁵⁾

Willy VANDER POORTEN

(5) Zegspersoon : mijn vader Gustaaf Vander Poorten, die ook « Vliegende Maandag » beleefde.

Forumgesprek met de Heemkundige Kringen van Oost-Vlaanderen

De Raad van Beheer achtte het aangewezen om zich eens te bezinnen over de problemen die ons allen ter harte gaan en o.a. over de vormen van een nog betere samenwerking tussen de heemkundige kringen en onze vereniging.

Daarom werd in het programma van de gouddag op 25-10-1970 een forumgesprek opgenomen tussen de heemkundige kringen van Oost-Vlaanderen en onze vereniging met als onderwerp « *Heemkunde, Volkskunde en Biblioteken* ».

Gaven gevolg aan onze oproep :

- de Heemkundige Kring « Het Land van Nevele »
- de Heemkring Lokeren « De Souvereinen »
- de Heemkring « Land van Rode », Gentbrugge
- de Heemkundige Kring van Mere
- de Heemkundige Kring « Marka », Mariakerke
- de Heemkundige Kring « De Oost-Oudburg », Sint-Amandsberg
- de Heemkundige Kring « Ons Meetjesland »
- de Heemkundige Kring « Scheldeveld », De Pinte
- de Heemkundige Kring van Wichelen.
- de Heemkundige Kring van Gent.

Dr. R. Haeseryn, bestuurslid van de Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen, trad op als moderator. Twee heemkundigen en twee volkskundigen leidden het gesprek in :

E.H. J. DE BROUWER, Voorzitter van het Oostvlaams Verbond voor Heemkunde sprak over

VOLKSKUNDE EN HEEMKUNDE

Het domein aflijnen van de volkskunde enerzijds en van de heemkunde anderzijds lijkt bijna een worstelwedstrijd waar de vechters van elkaar gescheiden zijn door een gordijn, waar beide lustig op losslaan. Althans, wanneer men de bepalingen van sommige deskundigen naast mekaar legt. Ter Laan geeft als bepaling voor *Folklore of volkskunde* : « de kennis van de zeden en gebruiken en van de opvattingen van het volk, alsmede de verklaring van die verschijnselen. Deze wetenschap omvat zeden en gebruiken o.m. bij geboorte, enz.; bij feesten van het jaar; bij gemakkelikheden, enz.; volksgeloof; volksverhalen; volksliederen; volkskunst; volkswetenschap en volkstaal ». Ter Laan vermeldt ook de definitie van dr. Roukens : « Volkskunde is de wetenschap van het wezen en de groei van de volksaard ».

In de Katolieke Encyclopedie geeft men als bepaling voor *heemkunde* : « een wetenschap betreffende land en mensen, zeden, gewoonten en godsdienst, flora en fauna, monumenten en historische overblijfselen, sagen, legenden en oude gebruiken, liederen en vertelsels van eigen omgeving, streek of gewest ».

Het valt op, dat verschillende elementen in beide bepalingen identiek zijn.

Ook in de definitie die Ter Laan verstrekt : « Heemkunde is de kennis van de naaste omgeving, van de zeden en gebruiken en van de opvattingen en overleveringen van de bevolking in verband met de aard van het land en de bedrijven ».

Toch vind ik in de bepaling van Ter Laan een eigen element dat onze aandacht vraagt, nl. *de kennis van de naaste omgeving*.

Zowel in volkskunde als in heemkunde gaat het om « de mens » in zijn dagelijkse leven en de opvattingen en wijze van zijn en doen die hij heeft meegekregen.

Als besluit : volkskunde en heemkunde zijn beide « een wetenschap », die langs een verschillende weg of onder een verschillende benaming naar hetzelfde zoeken. Zo er toch van differentiatie moet gesproken worden, dan zou ik als volkskunde aanzien : alles wat *in* de mens leeft, en als heemkunde : daar *waar* de mens leeft. Beide dienen elkaar aan te vullen en samen te werken tot opsporing en beveiliging van het « rijke volksleven ».

Lic. J. TAELEMAN, bestuurslid van de Heemkundige Kring « Het Land van Nevele », vervolgde met het beantwoorden van de vraag :

HEBBEN DE LOKALE TIJDSCHRIFTEN EEN FUNKTIE TE VÈRVULLEN BIJ DE WETENSCHAPPELIJKE STUDIE VAN HET HEEM?

Wie een dergelijke vraag formuleert, erkent impliciet eigenlijk twee belangrijke elementen in de organisatie van het streekonderzoek : a. het bestaansrecht van *lokale*⁽¹⁾ volks- en heemkundige kringen, b. de *wetenschappelijke* aanpak van het streekonderzoek.

Of deze stellingname nu volledig juist is, laat ik hier even in het midden. In alle geval geeft zij gedeeltelijk het organisatiepatroon van het streekonderzoek in Oost-Vlaanderen weer. Dat zal trouwens wel de reden zijn waarom de organisatoren van het symposium me gevraagd hebben het probleem van de lokale (tegenover centrale) tijdschriften juist in dat perspectief in te leiden.

1. Hierbij moeten wij dan vooreerst trachten te specificeren wat de notie « wetenschappelijke studie van het heem » inhoudt.

1.1. *Studie* van het *heem* veronderstelt :

- a. Een studie-objekt, waarvoor alle aspecten van het heem (b.v. de geschiedenis, de bodem, het landschap, de taal, de architectuur, de fauna en de flora, enz.) in aanmerking komen.
- b. Medewerkers. De enorme diversiteit van het objekt impliceert een brede waaier van op verschillende wijze gespecialiseerde en geïnteresseerde onderzoekers.
- c. Financiële middelen.

(1) In de enge betekenis; gewoonlijk enkele gemeenten die in een of ander opzicht (meestal historisch of geografisch) een eenheid vormen.

d. Een publiek. Of streekonderzoek een aangelegenheid is van een specialistenkringetje ofwel een zaak waarbij zoveel « heem-bewoners » betrokken moeten worden als maar enigszins mogelijk is, is m.i. slechts een schijnprobleem. Ik zie immers niet goed in hoe een objekt (in casu het heem, waartoe uiteraard ook de bewoners van het heem behoren) grondig bestudeerd kan worden, als de onderzoeker niet streeft naar een zo intens mogelijk kontakt met alle geledingen van dat objekt. Hoe kan b.v. iemand een studie maken over de vaktermen van het klompenmakersbedrijf zonder dat hij ooit een klompenmaker opgezocht en aan het werk gezien heeft.

Bovendien garandeert een « open » vereniging een veel betere doorstroming van de kennis, wat op zijn beurt een gunstige weerslag moet hebben op de rekrutering van steeds meer en degelijker medewerkers. Dat de slogan « kontakt met de basis » in recente tijd tot een cliché gedegradeerd is, ontnemt hem niets van zijn intrinsieke waarde!

- 1.2. Het adjektief *wetenschappelijk* refereert aan de algemeen-metodologische eisen waaraan het streekonderzoek moet voldoen. De belangrijkste zijn, *objectiviteit*, *systematiek* (wat impliceert dat een wetenschappelijk exposé uiteraard ook duidelijk en eenvoudig is) en *kontroleerbaarheid van de besluiten* door hun algemene geldigheid.
2. Bij de Oostvlaamse streekonderzoekers bestaan de meest uiteenlopende *opinies* over het in de titel opgeworpen probleem. M.i. kunnen ze in de volgende vijf categorieën ondergebracht worden :
 - 2.1. Strikt wetenschappelijke bijdragen in een centraal tijdschrift, de vulgariserende versies ervan in lokale tijdschriften.
 - 2.2. Studies die een uitgestrekt geografisch gebied bestrijken (b.v. de hele provincie) in een centraal tijdschrift, strikt regionale studies in lokale tijdschriften.
 - 2.3. (Geordende) materiaalverzamelingen in lokale tijdschriften, de bewerking ervan (tot konklusies) in een centraal tijdschrift.
 - 2.4. Alles in lokale tijdschriften.
 - 2.5. Alles in een centraal tijdschrift.
3. Als we die opinies nu toetsen aan de inhoud die we hierboven aan de notie « wetenschappelijke studie van het heem » gegeven hebben, komen we tot de volgende konklusies :
 - 3.1. Het onderscheid *strikt wetenschappelijk - vulgariserend* (zie 2.1.) is op zichzelf heel valabel : een studie over de zinsbouw in een bepaald dialect dient aan specialisten in een andere vorm gepresenteerd te worden dan aan de geïnteresseerde leek, o.a. al omdat deze laatste heel waarschijnlijk niet vertrouwd zal zijn met de vaktaal van de linguïstiek. Men kan zich hierbij echter wel afvragen of het onderscheid wetenschappelijk - vulgariserend *noodzakelijk* moet samenvallen met het onderscheid centraal - lokaal. M.i. hebben centrale tijdschriften met een vulgariserend karakter evenzeer bestaansrecht als een centraal tijdschrift dat wetenschappelijk een zeer hoog peil bereikt, en niets

belet dat in een lokaal tijdschrift ook het een en ander voor specialisten verschijnt. Het is de taak van elke redaktieraad het peil van zijn lezerspubliek nauwkeurig te takseren en de inhoud van zijn tijdschrift daarnaar te richten. Tenslotte nog dit: door veel mensen wordt « wetenschappelijk » jammer genoeg (nog) steeds geïdentificeerd met *ingewikkeld* en zelfs *verward*. Uit wat hierboven (1.2.) over dat begrip gezegd werd, blijkt, naar ik hoop, voldoende dat, eventueel afgezien van het vakterminologische aspekt, duidelijkheid en eenvoud juist inherente kenmerken zijn van een strikt wetenschappelijke bijdrage.

- 3.2. Ook het onderscheid supraregionale - strikt regionale studies (zie 2.2.) dient niet zonder meer verworpen te worden, al zal de grens tussen beide categorieën soms moeilijk te trekken zijn. Bovendien is het ook mogelijk dat een bijdrage over een regionaal zeer beperkt onderwerp op *methodologisch* vlak zo interessant is dat publikatie ervan in een algemener tijdschrift (met een ruimere verspreiding) zich opdringt.
- 3.3. In de oplossing die in 2.3. voorgesteld wordt, zie ik geen heil. Het verzamelen van materiaal is ongetwijfeld een noodzakelijke fase in om het even welke vorm van (streek)onderzoek, maar een dergelijke verzameling — hoe volledig zij ook is — kan zelf nooit het eigenlijke doel van de studie zijn. Door in haar tijdschrift uitsluitend materiaalverzamelingen op te nemen zondert de lokale vereniging haar basis af van de finaliteit van haar eigen activiteiten.
- 3.4. Het radikale in 2.4. geformuleerde voorstel betekent een totale versnippering van de volks- en heemkundige publikatiemedia, waartegen vooral in wetenschappelijk (methodologisch) en financieel opzicht ernstig bezwaar kan worden uitgebracht.
- 3.5. Het andere ekstreme standpunt (zie 2.5.) is evenmin houdbaar: het centrale tijdschrift zou in dat geval een zeer omvangrijk konglomeraat van heterogene bijdragen worden. Bovendien zou op die manier de maximale doorstroming van kennis naar « de basis » m.i. niet meer gegarandeerd zijn. Ik meen nl. dat een dergelijk tijdschrift, dat de publikatie van alle resultaten van het streekonderzoek zou monopoliseren, de toch vrij beperkte kring van specialisten niet zou weten te doorbreken. Wel zou een dergelijke oplossing een belangrijke financiële sanering teweeg brengen: met één enkel abonnement had elke geïnteresseerde alle Oostvlaamse heem- en volkskundige publikaties in zijn bereik.
4. Uit dit kritisch onderzoek van enkele vrij verspreide standpunten t.a.v. het in de titel opgeworpen probleem zijn herhaaldelijk bepaalde desiderata naar voren getreden waarmee m.i. zoveel mogelijk rekening gehouden dient te worden bij het zoeken naar het geschikt organisatiepatroon van het Oostvlaamse streekonderzoek:
 - levendig contact met « de basis » (zowel voor een juiste keuze van studieobjecten als voor de doorstroming van verworven kennis)
 - coördinatie en systematisatie van het onderzoek (vooral systematische keuze van objecten en gekoördineerde inzet van de medewerker)

— financiële concentratie (minimum aantal abonnementen → maximale informatie).

Dat zijn m.i. de basisprincipes waarvan elke poging tot (re)organisatie van het Oostvlaamse streekonderzoek moet vertrekken. De konkrete uitwerking ervan tot een praktisch systeem is echter wel langs diverse wegen te bereiken. Met het risico dat een summiere schets de scherpe kanten van het hele probleem wel wat kan afronden en dat ik onbewust allerlei technische details over het hoofd zie, waag ik me, tot besluit, toch aan een voorlopig voorstel :

- 4.1. Door haar intens « kontakt met de basis » is de *lokale vereniging* het aangegeven medium voor de detailstudie van het heem (waarvan de resultaten in het lokale tijdschrift gepubliceerd kunnen worden).
- 4.2. Bij deze « *terreinverkenningen* » ontdekken de medewerkers bepaalde problemen of thema's waarvoor enkel via een onderzoek in een ruimer geografisch perspectief (b.v. de provincie, het oude Graafschap Vlaanderen, enz.) definitieve oplossingen en grondige resultaten bereikt kunnen worden. De lokale vereniging formuleert dergelijke bevindingen in de vorm van tips voor een algemeen onderzoek en geeft die door aan een *centrale raad*.
- 4.3. Zo'n raad zou uiteraard als primaire taak hebben deze tips uit de diverse lokale kringen te verzamelen en ze met de « field-workers van het eerste uur » uit te werken tot systematische *vragenlijsten*, die dan in alle lokale verenigingen van het onderzoeksgebied verspreid worden.
- 4.4. Aan de hand van die vragenlijsten verzamelen de lokale medewerkers SYSTEMATISCH het nodige *materiaal*, brengen er een voorlopige schikking in aan en bezorgen het aan de centrale raad.
- 4.5. Daar wordt met personen uit de lokale verenigingen (waaronder vanzelfsprekend een delegatie van de vereniging die het onderzoek gegeneerd heeft) een *redaktieraad* samengesteld, die het verzamelde materiaal ordent, uitwerkt en de uiteindelijke resultaten voor publikatie klaar maakt.
- 4.6. De laatste fase is de *publikatie* van die resultaten in een centraal tijdschrift, niet onder een individuele auteursnaam maar met vermelding van al wie aan het projekt meegewerkt heeft.

De distributie van dat centrale tijdschrift zie ik dan als volgt :

- automatisch aan alle leden van de centrale raad en van de lokale kringen die, b.v. onder de naam *Federatie voor Oostvlaams Streekonderzoek*, aan dergelijke projekten hun medewerking verlenen⁽²⁾;
- tegen ekstra-betaling aan personen en verenigingen die geen deel uitmaken van die federatie.

(2) Hierbij ga ik uit van de volgende veronderstelling : wie door betaling lid wordt van een lokale vereniging, zou meteen ook deel uitmaken van de Federatie, en een deel van zijn *lidmaatschapsbijdrage* zou bijgevolg besteed worden aan de financiering van het centrale tijdschrift van de Federatie. Bovendien lijkt het mij niet al te utopisch dat een dergelijke Federatie op een ruimere officiële toelage aanspraak zou kunnen maken.

5. Met een dergelijk procédé zouden de lokale tijdschriften de volgende functie hebben :
 - 5.1. Koördinatie van de interne werking van de lokale vereniging : aankondigingen en verslagen van activiteiten, oproepen tot samen- of medewerking aan een bepaald onderzoek, enz.
 - 5.2. Wetenschappelijke opleiding van de leden : bijdragen over de methodiek van het streekonderzoek en verschaffen van dokumentatie (b.v. systematische streekbibliografie, inventaris van archieven uit de streek, enz.)
 - 5.3. Publikatie van beknopte streekstudies (zie 4.1.).

Lic. L. HOSTE, konservator van het Museum voor Volkskunde van Gent, behandelde daarop het thema :

HEEMKUNDE- EN VOLKSKUNDEMUSEA

De huidige toestand der heemkundemusea is zo, dat ze ofwel eigendom zijn van een gemeente, van een bepaalde verzamelaar ofwel van een heemkundige kring.

Ze verzamelen allerhande voorwerpen uit eigen omgeving, voorwerpen van vroeger en nu en de eigen omgeving strekt zich soms uit over een bepaalde landstreek, een dorp, een baronie, een heerlijkheid.

Heemkundige kringen hebben, zoals trouwens alle lokale musea, een rol te vervullen : ze moeten vooreerst open staan voor het publiek en ze kunnen het onderwijs goede diensten bewijzen.

Hun betekenis zal afhangen van het milieu, aangezien door opzet en aard der verzamelingen de meeste heemkundige musea afgestemd zijn op de bezoekers en schenkers uit de directe omgeving.

In de aard der verzamelingen zit trouwens het nut van deze instellingen. De voorwerpen en het gebeurlijk archief zullen de gemeente of de streek waarin het museum staat ingeplant, beter leren kennen. Daarenboven beschikken heemkundige musea dikwijls over streekeigen zeldzame stukken, curiosa die de specialist in de volkskunde of de heemkunde sterk kunnen interesseren.

Heemkundige musea hebben dus zeker alle reden van bestaan.

Ze zouden moeten aan heemschut doen in de breedste zin van het woord : bewaren van natuur- en stedschoon, redden van bepaalde, interessante monumenten, hoeven, molens e.d.

Verder zouden ze zich moeten specialiseren naargelang van de streek en het economisch-sociaal milieu, b.v. in verband met de plaatselijke gebruiksvoorwerpen, het arbeidsalaam, de huishoudelijke voorwerpen, de geschreven of gedrukte documenten. Elke streek heeft haar eigenaardigheden; vergelijken we de vlasstreek met de hoppestreek, het gebied van de pottenbakkers, de polderstreek.

Vele bezoekers en zeker volkskundig en heemkundig geïnteresseerden verlangen informatie.

Geen museum kan zich beperken tot louter verzamelen en in secties verdelen.

Daarom zou er best een band ontstaan tussen de verschillende heem- en volkskunde-musea, waardoor men o.m. zou overgaan tot het doorgeven van mededelingen waaruit de collecties bestaan (daarom geen detailopgave, wegens de omvang der collecties). Door correspondentie kan men gegevens uitwisselen (o.m. teksten, tekeningen, foto's), sommige stukken signaleren die beter passen in een bepaald museum en gebeurlijk voorwerpen ruilen, voor zover de beheercommissie daarmee akkoord gaat..

Musea voor volkskunde en heemkunde zouden tenslotte elkaar goede diensten bewijzen, mocht men in hoofdlijnen (b.v. op steekkaarten) kunnen vastleggen, waaruit gebeurlijke verzamelingen of specialisaties bestaan. Het zou ten andere veel tijd sparen aan studenten en aan andere vorsers en het zou hen de mogelijkheid bieden hun onderzoek grondiger door te voeren.

We zijn er ons wel van bewust dat één enkel persoon dergelijk werk moeilijk kan verwezenlijken. Daarom wordt het een werk van lange duur, maar het zal na korte tijd reeds vruchten afwerpen.

Lic. R. VAN DER LINDEN, voorzitter van de Koninklijke Bond der Oost-vlaamse Volkskundigen onderzocht de betekenis van

HEEMKUNDE, FOLKLORE EN VOLKSKUNDE⁽³⁾

In het Nederlandse taalgebied speuren de meeste vorsers niet hartstochtelijk naar de inhoud, de taak en de methode van de volkskunde, maar ze publiceren boeken en artikels, vergaderen en verzamelen, leveren bestendig bouwstenen voor het paleis dat ze van alle hoeken en kanten belichten en inrichten. De definitie van het paleis, van de volkskunde, zal blijven aanleiding geven tot meningsverschil. Er bestaat zelfs kans in één boek ongeveer negentig definities op te sporen.⁽⁴⁾

(3) De H.H. Ing. M. Heins en R. Tondat stuurden naderhand een discussiebijdrage in wier inhoud praktisch overeenstemt met deze van de huidige bijdrage.

(4) BIBLIOGRAFIE

Heemkunde

« Heemkunde », tweemaandelijks tijdschrift, orgaan van het Verbond voor Heemkunde, verscheen eerst in 1942; de belangrijkste bijdragen uit de eerste zes nummers werden afzonderlijk gebundeld

Inleiding tot de heemkunde. Heemkundige Bibliotheek. I. Standaard-Boekhandel, Antwerpen, Brussel, Gent, Leuven, I. 1943. 75 blz.

J. VAN OVERSTRAETEN : Wat is Heemkunde? 7

Idem : Werk voor onze Heemkundigen en onze Studiekringen. 13.

Prof. Dr. Ir. STAN LEURS : Kunstgeschiedenis, Oudheidkunde en Heemkunde. 22.

Idem : Regelen voor het opmaken van de voorlopige lijst der Vlaamse Monumenten van Geschiedenis en Kunst. 28.

M. J. LIESENBORGHS : Dagbladwetenschap, Dagbladkunde en Heemkunde. 35.

Dr. E. TIELEMAN : Sibbekunde en Heemkunde. 45.

Prof. Dr. H.J. VAN DE WIJER en Dr. H. DRAYE : Toponymie en Heemkunde. 57.

V. VERSTEGEN, o.f.m. : Dialectologie en Heemkunde. 64.

Prof. Dr. P. DE KEYSER : Is een Instituut voor Heemkunde gewenst? 69.

Felix HEIDENDAL, D.H.O.S., Leidraad voor Heemkunde.

Opvoedkundige Brochurereeks van de Studiekringen van het Christen Onderwijzersverbond. Tweemaandel. Tijdschr. dec. 1941. 1941, Nr. 7, 95.

Felix HEIDENDAL, Hoe bestudeer ik mijn Dorp? Zelfde uitgave, jaargang 1940. en 1941.

Heemkunde is heemkennis en volkskunde is volkskennis. Dergelijke bepaling klinkt vrij eenvoudig, maar raakt o.i. de kern van het betoog.

Heem geldt voor een besloten gebied, dat u op basis van allerlei factoren kunt omlijnen, bodemkundig, geschiedkundig, enz. Vroeger bestempelde men heem in een ruime zin: woonplaats. en/of vaderland. Thans schouwt men door het woord naar een beperkt domein.

Volk omvat de gezamenlijke bewoners van een staat, de leden van een stand of maatschappij. U kunt spreken van het Nederlandse volk, maar ook van het boerenvolk, de landlieden, waar u zich beperkt tot een stand of rang.

Voor beide wetenschappen betreft het in hoofdzaak de « eigen aard » of het specifieke karakter van een heem en van een volk. Het volk in een land en in een stand omvat een onvermoede veelzijdige verscheidenheid. Een heem niet.

Een wetenschap eist een studie, een verzamelen van gegevens volgens een vaste methode of een reeks richtlijnen.

In het raam van de volkskunde bestrijkt men vier standpunten:

- a) het *geografische aspect*, het onderzoek in de ruimte;
- b) het *historische aspect*, het speuren in de diepte naar het ontstaan en de ontwikkeling;
- c) het *sociologische aspect*, invloed en rol van de verschillende sociale geledingen;
- d) het *psychologische aspect*, de eigenheid van een land of stand in de manier van het denken en voelen, in het denken en voelen zelf.

De volkskunde lijkt niet op een donkere kazerne met blinde muren, maar is een paleis met talrijke vensters en vier wijde poorten, die rechtstreeks aanknopingspunten met andere wetenschappen bevatten.

Kan de heemkunde rechtstreeks bij dit doel en de vier aspecten aansluiten, de eigen aard van een heem wetenschappelijk vastleggen aan de hand van vier factoren: de verspreiding, de historie, de sociologie en de psychologie?

Folklore:

M. DE MEYER, zie voetnoot 6.

ELISEE LEGROS, Sur les noms et les tendances du folklore. in: Collection d'études, publiée par le Musée de la vie wallonne. Liège. 1962. 47.

Volkskunde:

Prof. Dr. J. DE VRIES. De Wetenschap der Volkskunde. Amsterdam. 1941, 75. I. De Volkskunde, haar ontstaan en haar groei. 2. Over de verzameling van het materiaal. 3. Over de bewerking van het materiaal. 4. Wat willen wij?

Prof. Dr. P. DE KEYSER, Wat is Volkskunde? in: Volkskunde LIV (1953) 30-37.

Idem, Volkskunde in de branding, in Volkskunde LV (1954) 161-170.

Prof. Dr. J. DE VRIES, Nieuwe wegen in de studie der volkunde, Volkskunde XLI (1937) 3-29.

Idem, Woord ter inleiding tot de nieuwe reeks. in: Volkskunde XLII (1940) 1-5.

Prof. Dr. K.C. PEETERS. Constanten in het Volksleven, in: Volkskunde LIII (1952) 1-10.

Idem. Volkskundige Aantekeningen. Nota's en bibliografie bij « Eigen Aard », Antwerpen, 1962, 13-14: 1. Doel van de Volkskunde. 2. Theoretische werken. 3. Klassifikatie der Bibliografie en van het materiaal.

Dr. WIN. ROUKENS, Volkskunde en Folklore. Een naam een gevaar? in: Bijdragen en Mededelingen van « Het Nederlandsch Openluchtmuseum », 1955, 2.

Idem. Europese Volkskunde in een verenigde Wereld. Betekenis van haar studie voor gemeenschap en universiteit. Roermond & Maaseik, 1963, 54.

Dr. P.J. MEERTENS, Waardering der volkskunde, in: Verslagen en Mededel. van de Kon. Vl. Akad. voor Taal- en Letterk., Gent, 1960. 455-470.

Het eerste aspekt is uiterst kies : een heemkundige dient terstond de beperking van een gebruik te aanvaarden en kan het daardoor ook moeilijker ontleden. We nemen als voorbeeld : *doodsbrieven van en voor levende personen*. Op 8 juli 1969 heeft te Brussel het personeel van de R.T.B. en van de B.R.T. tijdens de Ronde-reportage een schokstaking gehouden. Bij die gelegenheid verscheen bij het personeel een tweetalige doodsbrief, die aankondigde : « de plechtige teraardebestelling van de rechten van het personeel ». Te Aalst melden de Heren van het Heilig Feestkomiteit het schielijk overlijden van de trouwe dienaar « Dekenij De Kattestraat », op 21 januari 1970. Te Ronse verscheen een doodsbrief van Rik van Looy als wereldkampioen in 1968. Voor de heemkundige kring van elke betrokken lokaliteit zal de doodsbrief een prettig dokument wezen, met verwijzing naar de feiten en verwickelingen. Voor een algemene studie van dit verschijnsel, ook op sociologisch vlak van studenten, sportlui enz., en op psychologisch vlak, als een element van kontestatie, is de volkskunde aangewezen.

De heemkunde stelt het helemaal niet met deze vier aspekten. De heemkunde is inzake ruimte werkelijk beperkt, maar inzake takken en vakken strekt ze zich heel wat verder uit dan de volkskunde.

Daar komen onmiddellijk en onverbiddeijk de politieke, rechtskundige, militaire, godsdienstige, kulturele, sociale en ekonomische geschiedenis om de hoek kijken. De archieven van het gemeentebestuur, gebeurlijk van parochies en kloosters, van allerlei maatschappijen en instellingen vergen zorgen. De natuurwetenschappen, langs aard-, weer-, plant- en dierkunde eisen aandacht. Plaatsnamen, dialect, straat- en verwijtnamen wensen aantekeningen en lijsten. Lijsten van allerhande voorwerpen en bouwwerken, stadszichten en landschappen, monumenten, gedenkplaten, hebben rechtstreeks belang voor kunst en oudheidkunde en moderne geschiedenis. Dag- en weekbladen leveren dag-bij-dag en week-bij-week dankbaar materiaal voor elk onderdeel van de betrokken punten, voor een kunstbiografisch repertorium van bekende en min bekende kunstenaars en voormannen.

Het spreekt vanzelf, dat dusdanige wijde waaier van meten en weten, van vorsen en vatten niet van wal kan steken met de vier aspekten die de volkskunde als basis neemt. De heemkunde houdt er een totaal ander doelstreving en metode op na.

De heemkunde is aldus eveneens een paleis met talrijke vensters en nog heel wat meer poorten.

In het model van een dorpsmonografie, LEDE, rangschikt Jozef de Brouwer zijn gegevens in drie aspekten : het dorpsleven, het parochieleven, het volksleven.⁽⁵⁾ Kunnen we hier gewagen van de wording van een heem op organizerisch, religieus en profaan vlak. De heemkunde en -kennis vinden we in de drie onderscheiden delen, alhoewel het laatste « het volksleven » de indruk kan wekken, dat we daar uitsluitend het leven ontmoeten. Dat klopt niet. De verering van de « Nood Gods », de sociaal-ekonomische evolutie van het dorp, de armen- en zieken-

(5) *Geschiedenis van Lede. Het dorpsleven. Het parochieleven. Het Volksleven. Heemkundige Kring, Lede, 1963, 703 blz. 192 ill.*

zorg horen even rechtstreeks bij de heemkennis als het volksleven zelf. Mogen we besluiten, dat de hele studie de heemkunde omvat? Sommigen zullen wellicht niet akkoord gaan, en een deel als louter sociologisch, of historisch opvatten. Naar mijn mening kan de totale inhoud als heemkundig worden bestempeld.

Voor de verklaringen van het woord « *folklore* » willen we kort wezen. Het dateert uit 1846 in het Engels weekblad *The Athenaeum*, in een artikel van Ambrose Mertens, een schuilnaam van William John Thomas⁽⁶⁾ en reikt tot de eigen tijd. De woorden volkskunde en folklore werden tot in het midden van onze eeuw en tot de jaren zestig als synoniem aanvaard. Het woord folklore betekende oorspronkelijk niet de studie of wetenschap van volksverleveringen, maar de volksverleveringen zelf. U vindt het woord reeds minder in het Frans, maar wel in een Engels tijdschrift. In Finland en de Slavische landen wijst het op de studie van de geestelijke volkskultuur, en etnologie op materiële volkskultuur. Een internationaal zicht en poging tot overzicht vergt een afzonderlijke studie. In ons gebied en onze tijd wijst folklore licht op verschijnselen en vertoningen, die we niet als spontaan en waar volksleven, maar als artificieel kunnen bestempelen. De volksgebruiken zouden we dan liever als volksleven, zoals bij E.H. J. de Brouwer, of als « *Levend Volksleven* » zoals bij S.J. van der Molen betiteld zien.⁽⁷⁾

Volgende personen namen aan de vruchtbare en hoogstaande discussie deel :

- Dr. J. Behets (De Oost-Oudburg)
- P.V. Versteegen en Fr. De Vos (De Souvereinen)
- A. D'hoker (Mere)
- J. Van Twembeke (Scheldeveld)
- A. De Maesschalck (Wichelen)
- R. Tondat (Ons Meetjesland)
- M. Daem. G. Hebbelynck, G. Vanderveire en A. Verbeke (Bond OVI. Volkskundigen)

Uit het forumgesprek zijn volgende suggesties naar voren gekomen :

a) *in het raam van de huidige agenda* :

- 1) Het is aan te raden dat bij volgende samenkomsten, de deelnemers een kenteken dragen met vermelding van hun naam en van de kring waartoe ze behoren.
- 2) Een lijst zou moeten verschijnen met vermelding van alle Oostvlaamse heemkundige kringen met opsomming van de gemeenten die hun activiteit bestrijkt en met opgave van de respectieve publikaties (tijdschrift, jaarboek). jaarboek).
- 3) Het is aan te raden een lijst te publiceren van de bestaande heemkundige musea (gemeentelijke of private) met zoveel mogelijk gegevens over hun inventaris.

(6) M. DE MEYER, De woorden folklore en volkskunde en hun geschiedenis. *Volkskunde* XLVI, 1944, 265-271.

(7) Met de ondertitel « Een eigentijdse volkskunde van Nederland », Assen, 1961, 351, ill. Blz. 13 : Wie op de akker der volkskunde werkt, ontwaart ook de naburige velden ... van de psychologie, de parapsychologie, de sociologie, de geografie, de opvoedkunde (langs Zwarte Piet), de plantkunde (langs de heksenbezem), de ornitologie (langs het St.-Maartensvogeltje), de volkswijsheid omtrent weer-en-wind langs de meteorologie

- 4) Voor het streekonderzoek is het aan te raden dat op de vragenlijsten die rondgestuurd worden, degelijke en waarheidsgetrouwe gegevens verstrekt worden die zouden ingewonnen worden op samenkomsten of vergaderingen.
 - 5) De inhoudstafel van de jaargang(en) zou dienen opgemaakt te worden volgens een algemeen klassifikatiesysteem, nl. het uitgewerkt plan Hoffmann-Krayer. Dit plan zou moeten megedeeld worden aan alle heemkundige kringen, eveneens aan « Ons Heem ».⁽⁸⁾
 - 6) In het huidig overleg zouden ook de geschiedkundige kringen moeten betrokken worden.
 - 7) Aanvaarden dat « heemkunde » op lokaal vlak andere disciplines bestrijkt dan de « volkskunde », o.a. geologie, aardrijkskunde, geschiedenis, plantenkunde, enz.
 - 8) De laatste zondag van mei en de laatste zondag van oktober voorbehouden om kontakten te leggen door de Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen met de Oostvlaamse heemkundige kringen.
- b) *buiten het raam van de huidige agenda :*
- 1) Kan er geen onderling overleg plaats hebben om naar gunstige formules te zoeken die aan alle heemkundige kringen meer financiële steun zou bezorgen van staat, provincie en stad.
 - 2) Er zou moeten getracht worden de jeugd aan te trekken.
 - 3) Ware het niet passend dat alle geschiedkundige, heemkundige en volkskundige verenigingen de openbare opinie zouden voorlichten nopens de bezwaren die rijzen in verband met de geplande onderwijshervormingen door de huidige regering?

Deze suggesties werden als zovele resoluties door de vergadering aangenomen.

Op de resolutie a.8. is de Raad van Beheer van de Bond onmiddellijk ingegaan. Een nieuwe samenkomst zal belegd worden in mei 1971. Ondertussen kan iedereen zich bezinnen over de aangenomen resoluties en worden verdere reacties dankbaar ingewacht.

M. BROECKHOVE

ZOEKEN EN ZANTEN

GIJZEGEM. – Bezwingen en Volksremedies.

De hiernavolgende volksgeneeskundige bezwingen en recepten heb ik in de winter 1968 opgetekend uit de mond van de heer R. L., vooraanstaand landbouwer te Gijzegem. Hij kent niet alleen deze hulpmiddelen, hij past ze ook toe op zichzelf en voor zijn huisgenoten en bekenden. De teksten en gegevens stammen hoofdzakelijk uit de familiale traditie, een enkele keer uit eigen ervaring en lectuur.

Op de vraag of hij voor hulp of bezing vergoed wordt, antwoordt hij ont-

(8) Dit algemeen klassifikatiesysteem wordt vanaf 1970 toegepast voor « Oostvlaamse Zanten ».

kennend. « Iemand die zich daar mee bezighoudt », zegt hij « helpt de mensen gaarne ».

Wratten :

O werten, gij zult weggaan
gelijk de doden van deze aarde zullen weggaan,
o werten, gij zult verdwijnen,
gelijk de klokken van deze aarde zullen verdwijnen.

Bij elk woord moet ge een kruisje maken op de werten. Ge moogt zeker zijn dat ze weg zullen gaan.

Vuur :

Voor het vuur, gelijk welk vuur, Sint-Antoniusvuur of Sint-Bernardusvuur.
O heilige Antonius en Bernardus
houdt het inwendig vuur
dat inwendig brandt
meer inwendig dan uitwendig
dat het deze persoon (of : beest) helpen kan.
Leest nog drie vaderonzen en de vier akten.
Dit is een krachtig gebed, maar ge moogt geen woord overslaan.

Roos :

Om de roos te kunnen aflezen, moet ge een levende rijmol (een mol die geen molhopen opwerpt, maar in rijen wroet - J.V.H.) in uw hand laten versmachten. Als ge dan bij iemand gaat die de roos heeft, moet ge de handen op de roos leggen en zo zal de roos verdwijnen. Ge moet ondertussen drie vaderonzen en de vier akten lezen.

Voor zweren of zeer gedaan :

Ge moet dit gebed opzeggen en de zieke plek kruisen bij elk +
Kristus kwam ter wereld +
begaafd en gewond +
't en zwoer of 't en zwolt +
daarom zult gij ook niet zwellen of niet zweren.
Nog drie vaderonzen en de vier akten.

Als ge een zweer hebt, zo een wiekzweer, moet ge een savooieblad pakken, het schoon uitwassen dat er geen zand meer in zit, en met een wollen handdoek afdrogen. Dan plettert ge het met een fles en als ge het sap dan op de zweer legt, zal ze vanzelf opengaan, zonder pijn.

Zilt :

Ge kunt gemakkelijk zelf zelf maken tegen het zelt (zilt).
200 gr. dikke-darmvet van 't varken,
een koffielepel solferbloem,
een koffielepel witte aluin

evenveel talk,

5 gr. oranjevoeder

en dat allemaal mengen, erg goed mengen, want 't gaat niet gemakkelijk.
't Vet moogt ge laten mals worden, maar niet smelten.

Die zelf is zelfs goed voor tenen die verstuikt zijn.

Speen :

Ge neemt 200 gr. vet van de dikke darm. In dat vet legt ge een bol look en dat laat ge daar goed intrekken. Ge moet het laten bruinen in het vet op een zacht vuur.

Dan pakt ge een schalie, maar ze mag niet te hard zijn. Dan krabt ge met een mes of iets anders een eetlepel bloem van die schalie. Dat moet ge allemaal onderenmengelen.

Voor de *afgang* moet ge thee van lijnzaad drinken.

Ge pakt een handvol lijnzaad en ge laat dat opkomen in een pint water. En dat sap uitdrinken. Eerst twee uren laten trekken.

Op de *vijt* moet ge bruine zeep leggen. Een lik bruine zeep en een windelke rond. Op twee uur is de pijn weg.

Voor *geelziekte* is er niets zo goed als thee van hulst.

Het flissijn (*flerecijn*) moet ge genezen met tingelen (netels). De plek waar dat ge 't flissijn hebt, goed betingelen.

Als ge *versnoft* zijt, snuif ne keer ne citroen op, en wrijf uw voorhoofd goed in met de overschot van die citroen.

Appelsap-cider en geitemelk, gekookt met jeneverbessen, dat is onfeilbaar tegen *stenen*.

Om het *zever* te genezen (zever in de knie): Rode kolen koken met melk tot een dikke brij, wat laten afkoelen en dan op de wonde leggen.

In den uitkomen begin april tien tot vijftien madeliefjes opeten en ge zult nooit *koorts* krijgen.

Als ge een *splinter* of zo iets hebt in uw vinger, wat brood of beschuit kauwen, weken in melk of water, en erop leggen; dat trekt de splinter eruit.

Voor een zware *kopvalling*, licht gezouten water opsnuiven.

Als ge *krampen* hebt in armen of benen. drie of vier dagen lang 50 gr. (bakkers)gist opeten.

Als ge *maagpijn* hebt of *zweren*: neem wortels van valeriaan — ge kunt dat vinden in de zure kanten — en steek dat op jenever. Dat is goed om uw lijf te kuisen.

Alsem op jenever gezet, is goed om de *maag* te doen *teren*.

Een liter water laten koken en laten koud worden. Ge neemt twee eetlepels

borrekee (boorzuur) in schilfers en daar giet ge met een trechter dat koud water op. Dat is goed voor alle *gezwellen* en *blessuren*, voor *wonden*. Binst het uur is de pijn gedaan.

Als ge *vervrozen voeten* hebt of *belopen oren*. Uit oude noten, hoe ouder hoe beter, moet ge olie uitpersen op een lijnwaden lapje. Drie keren doen en uw voeten zijn genezen.

Het beste om uw *ogen* te *baden* is maarts sneeuwwater.

J. van Haver

BOEKBESPREKING

M. CAFMEYER : Van aswoensdag tot lichtmis. Ingeleid door Prof. em. Egied I. Strubbe. Deel 3 van de Bibliotheek van de Westvlaamse Volkskunde. Uitg. Saeftinge, Blankenberge, 189 blz. 19 ill.

Ons gevierd medelid juffrouw Magda Cafmeyer leidt een dubbel leven. Ze kent een gewoon burgerlijk bestaan zoals vele andere lieden; ze stond gedurende vele jaren als gedegen leerkracht in dienst van de jeugd, maar daarnaast woelt en krioelt er een ander streven en leven : zij haalt de sappen en soppen, de knoppen en de knepen, de tippen en tappen en toppen van het ongeschonden volksleven naar zich toe, slorpt die op als een sprookjesspons en levert die gegevens weer als bestseller-artikels en als uitstekende studies, keurig en kleurig. Ze werkt met geen systematiek van steekkaarten, snuffelt niet in musea en archieven, maar boort rechtstreeks naar de gave, onuitputtelijke bron : de vox populi. De mensen vertellen over hun lief en leed, over trouwen en bouwen, kindjes kopen en konijnen stropen.

Slechts weinige vorsers verstaan en beoefenen de kunst als Magda Cafmeyer om onomwonden zegspersonen te benaderen, hun vertrouwen te winnen, de gegevens ongeschonden in het geheu-

ge te bewaren en behoorlijk en bekoorlijk aan de lezers op te dissen.

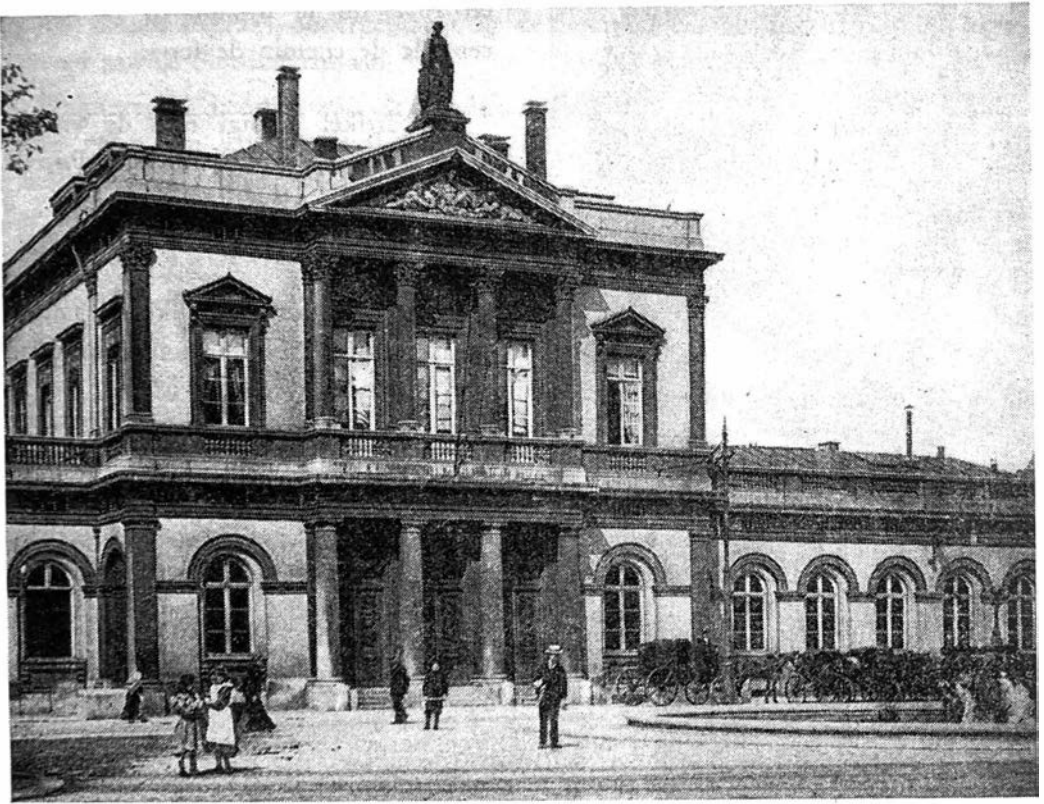
In dit opzicht bekleedt Magda Cafmeyer bijna een aparte plaats in het werk en het wezen van de volkskunde en daardoor ook zijn haar studies een afzonderlijke brok leven. Zij heeft de taak op zich geladen vast te leggen al wat de mens in zijn gemoed voelt lillen en rillen en trillen. En dat is veelvoudig en veelzijdig. En dat is bestendig nieuw, elke morgen en elke avond en elke generatie.

Zo ligt er een waardevolle studie voor de volkskundigen klaar, die langs twaalf hoofdstukken de hang en gang van de seizoenen bestrijkt : voorjaar, herfst en zomer en winter; u krijgt het al, met een scherp licht op hoog- en feestdagen, op de koewachters en de volksspelen en feestrefreintjes, de kermissen en de kinderfeesten, een studie als een krans van feesten, een studie als een feest voor hart en geest.

Renaat van der Linden

(1) Zie ook : M. CAFMEYER : Van doop tot uitvaart. Een kijk op het volksleven in het noordoosten van West-Vlaanderen. Brugge, 1958, 172 blz. Recensie O V Z XXXIII 234.

Het bronzen beeld op de architraaf van het station Gent-Zuid

Afb. 1. — 'Zicht op de langsevel van het station Gent-Zuid.

Het artikel van ons medelid Edw. Van Bragt « Herinneringen uit mijn jeugd — Het leven rond het Zuidstation te Gent omstreeks 1900 »⁽¹⁾, heeft een oud probleem opgerakeld i.v.m. het bronzen beeld dat de architraaf van de langsevel, kant Graaf van Vlaanderenplein, van het station Gent-Zuid versierde.

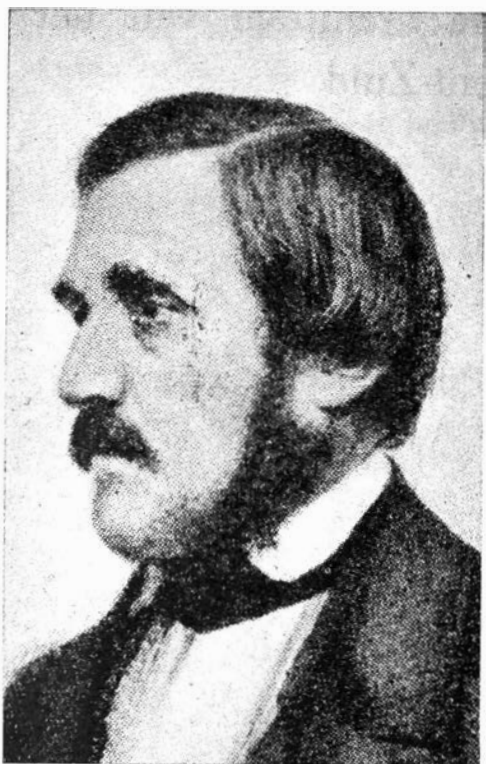
Wat is er met het beeld in 1931 na de afbraak van het station gebeurd? Stelt het beeld werkelijk de « Maagd van Gent » voor? Deze twee vragen zullen we trachten te beantwoorden.

Het opsporen van de verblijfplaats van het beeld maakte het voorwerp uit van een enquête, ingesteld door « PALMARES »⁽²⁾.

De enquête vangt aan in nr. 1, IV, sept.-okt. 1962 met een artikel : « La pucelle de Gand ». Na een overzicht van verschillende beeldhouwers, krijgt de ontwerper

(1) O V Z XXXXIII (1968) 116-124, 152.

(2) Tweemaandelijks Periodiek, Uitg. Mme PENEN, « La Clé des champs », Heusden (O.Vl.).

Afb. 2. Beeldhouwer Guillaume Geefs
Borgerhout 10-9-1805
Schaarbeek 24-1-1883

van het beeld, Guillaume Geefs, een breedvoerige behandeling⁽³⁾. Ook wordt gezegd : « Gand lui commande la Pucelle de Gand placée, nous l'avons dit, en 1852 sur le fronton de la station centrale de chemin de fer ».

Het artikel eindigt met de vraag : « Où se trouve actuellement la Pucelle de Gand? Où devrait-elle se trouver à votre avis? »

Lezers reageerden blijkbaar talrijk, want er kwam « un si nombreux courrier » binnen. De briefwisseling bracht ongelukkig geen aarde aan de dijk. Een lezer had horen zeggen, dat het oude Museum voor Folklore (Lange Steenstraat) als magazijn van de Stad zou dienen en misschien komt het beeld aldaar nog eens te voorschijn. Een ander vindt het logisch dat het zich in de Sint-Baafsabdij (Museum voor Stenen Voorwerpen) zou bevinden. Resultaat :

het geheim blijft onopgehelderd, aldus nr. 2, IV, nov.-dec. 1962.

In nr. 3, IV, jan.-febr. 1963. wordt in « Les Opinions de M. de Palmares » in nota medegedeeld : « Information prise, personne n'a encore renseigné la retraite actuelle de la statue de la Pucelle par Geefs qui surmontait autrefois la façade latérale de Gand-Sud ».

Tot slot in nr. 1, VI, jan.-febr. 1964, in « Les Opinions de M. de Palmares » wordt alle hoop opgegeven : « enfin trace de la pucelle de Gand disparue! ». Een zekere heer V.d.S. heeft destijds een beeld op een vrachtwagen zien laden op de Sint-Lievenslaan « qui pourrait être la Pucelle de Gand ».

In nr. 6, IV, dec. 1964 in « Luisterend en fluisterend », in par. « Wij vragen, gij antwoordt » wordt nog gezegd in verband met het beeld : « Wij volgden een spoor, twee sporen doch zij bleken zij- of dwaalsporen te zijn. »

Met ons onderzoek hebben we meer kans gehad. Op onze vraag nr. 18, aangekondigd in ons mededelingenblad nr. 3/1969 in de rubriek « Wie weet antwoord? », ontvingen we antwoorden van de HH. Em. Claeys⁽⁴⁾, Burgemeester der Stad

(3) Zie ook : — Bibliographie Nationale publiée par l'Académie Royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts de Belgique, Tome 30, Supplément Tome 2, 1953, col. 393-409.
— E. Benezit, Dictionnaire critique et documentaire des Peintres, Sculpteurs, Dessinateurs et Graveurs, 1956. Tome 4, p. 190.

(4) Destijds Burgemeester, sedert 1-1-1970 Ere-burgemeester.

Gent; R.L. Creyf, Mariakerke; R. Depoorter(+), Gent; E. De Wulf, Gent; Prof. Dr. A. Hacquaert, Gemeenteraadslid der Stad Gent; M. Van Wesemael, Gent en G. Weze, Gent. We danken voornoemde medewerkers die zich de moeite getroost hebben onze vraag te beantwoorden.

Het positief antwoord kwam van de Heer Claeys. Het beeld is bij de afbraak van het station in 1931 ondergebracht in de lokalen van de Stadsreiniging, toen gevestigd aan de Sint-Lievenslaan.

Wanneer de diensten van de Stadsreiniging in 1952 verhuisd zijn naar de nieuwe gebouwen aan de Staakskensstraat⁽⁵⁾, werd het beeld ondergebracht in de kelder van het Floraliapaleis (Citadelpark) waar het thans berust. Daarmee is de eerste vraag beantwoord: het kennen van de verblijfplaats. Het voetstuk draagt de vermelding « fecit G. Geefs 1852 ».

Komen we tot het beeld. Het is een feit dat de Gentenaars, en daarmee bedoelen we hen die het station Gent-Zuid gekend hebben, het beeld bestempelen als zijnde « de Maagd van Gent ». Dat was ook het geval in 1852 wanneer het beeld op de gevel geplaatst werd. De Gazette van Gent, nr. 5701, zondag 27 juni 1852, publiceert een omstandige beschrijving van het beeld en van de plaatsing:

*Op het architraaf van den hoofdgevel onzer nieuwe statie is een bronzen standbeeld geplaatst geworden, door den heer Willem Geefs gebeeldhouwd en de **Maegd van Gent** voorstellende.*

Af. 3. — Het beeld liggend op de vloer in de kelder van het Floraliapaleis.

Afb. 4. — Detail van het bovenlichaam van het vrouwenbeeld.

(5) Zie o.a. De nieuwe gebouwen van de Watervoorziening en van de Reinigingsdienst te Gent, ingewijd in bijzijn van de h. De Taeye, Minister van Volksgezondheid, De Standaard van 20-7-1952.

Men spreekt met grooten lof over dit gewrocht van den beroemden beeldhouwer; de maegd, in edele draperijen van ernstigen styl gehuld, houdt in de hand eene lauwerkroon en steunt met de andere op het schild met den gouden leeuw op zwarten grond; haer blik die kracht en verstand uitademt, staert op de aloude stede, waer zy zoo dikwerf door haer zinnebeeld den burgermoed beschermde. Dit fraeye standbeeld, gegoten by den heer Lecherf, te Brussel, is 3 meters 10 centimeters hoog en weegt 2308 kilogrammen. Die brons-massa is onder bestuer van den ondernemer de Beer opgehyscht geworden, onder het gejuich eener menigte aenschouwers, en zulks in min dan een uer tijds.

De gebouwen onzer statie, daergesteld naer de teekeningen van den heer Payen, zijn thans aen het publiek geleverd en vragen niets meer dan het plaetsen eener definitieve afsluiting; om er eene der fraeiste statien des lands van te maken. Onze statie strekt wezenlijk ter eere aen den heer Paeyen, aen wie men reeds de statien van Oostende, Brugge, Leuven, Manage, enz. verschuldigd is.

Wat we vooral willen onthouden uit het relaas is: « het schild met **den gouden leeuw op zwarten grond** ».

Omstreeks tachtig jaar later, in 1931, wanneer het station Gent-Zuid afgebroken wordt, krijgt het beeld een heel andere benaming. De V.Z.W. « Journées Coloniales - Koloniale Dagen »⁽⁶⁾, die ter gelegenheid van haar 10-jarig bestaan, in juli 1931, een monument wou oprichten « à la mémoire de nos concitoyens morts (in Kongo) pour la civilisation », vraagt met brief van 10-2-1931⁽⁷⁾ aan het Stadsbestuur van Gent om over « la grande statue en bronze représentant la Belgique » te mogen beschikken. Met brief van 25-2-1931 was het Stadsbestuur « en principe d'accord pour mettre à votre disposition (van de V.Z.W. « Journées Coloniales - Koloniale Dagen ») la figure en bronze représentant la Belgique, qui orne la façade principale de l'ancienne gare du Sud, dans le but de la réemployer dans la construction du mémorial que le Souvenir Congolais se propose d'ériger à Gand à la mémoire de nos concitoyens (van Gent) morts au service de l'Etat Indépendant du Congo »⁽⁸⁾. In dezelfde brief wordt toelating gegeven « de faire usage de certains matériaux qui deviendraient disponibles lors de la démolition des bâtiments, pour le soubassement » van het monument.

Een van de leden, de Heer architect M. Fetu, oud-koloniaal en veteraan, zou belangloos het ontwerp van de onderbouw van het monument op zich nemen en als plaats van de oprichting werd voorgesteld « le petit square qui se trouve dans l'angle de l'Avenue de l'Exposition et du Boulevard Gustave Callier »⁽⁹⁾.

Op 17-11-1931 was het beneden halen van het beeld aan de gang. Steeds had men het in de hoogte aanschouwd en toen het op de grond terecht kwam, was men verbaasd over de grote afmetingen. De sokkel die het beeld moest dragen diende dus in verhouding te worden ontworpen en zou aanleiding gegeven hebben tot

(6) Thans: V.Z.W. Koninklijke Vereniging Kongolese Herdenkingsbond, Afdeling Oost-Vlaanderen. Provinciaal Beheer en Sekretariaat: Victor Bracckmanlaan 26, Sint-Amandsberg.

(7) Bundel 5e Directie, Stad Gent.

(8) Bundel Gent-Zuid VII - 1826 (Crediet 1931 XVI - 4), Stadsarchief Gent.

(9) Bundel 5e Directie, Stad Gent. brief 2-3-1931.

ongewone kosten die de V.Z.W. « Journées Coloniales - Koloniale Dagen » maar moeilijk kon dragen. Daardoor werd afgezien om het beeld te hergebruiken en bleef het in het bezit van het Stadsbestuur.

Maandenlang is er geredetwist tot uiteindelijk de « Kongolese Ster », een ontwerp van dezelfde architect M. Fetu, op vornoemd pleintje opgericht werd. De maquette werd tentoongesteld bij Wiskeman aan de Kouter en het monument ingehuldigd op 28-6-1936⁽¹⁰⁾.

Thans ontbreekt aan het beeld de afneembare rechter onderarm, die op het schild rust⁽¹¹⁾. Waarschijnlijk is hij verloren geraakt of gebroken geworden tijdens het vervoer.

Wanneer we nu het schild bekijken, zou, als het beeld werkelijk de Maagd van Gent voorstelt, de leeuw een Gentse leeuw moeten zijn, d.w.z. dat hij op zijn minst een halssnoer met kruis moet dragen. Dat is niet het geval. Verder zijn de kleuren nl. een gouden leeuw op een zwart veld eveneens niet in verband te brengen met de kleuren van Gent die zijn zwart (leeuw) en wit (veld).

Over de vermelding van « Palmares » als zou de Stad Gent aan Geefs de Maagd van Gent besteld hebben, vinden we in geen enkel gemeenteraadsbesluit van 1837 (begin van het bouwen van de spoorweg) tot 1852 (plaatsing van het beeld) enig spoor van een bestelling. Verder lijkt het ons onwaarschijnlijk dat de Stad Gent een beeld zou bekostigen om op een staatsgebouw te plaatsen.

Naar onze bescheiden mening is het bronzen vrouwenbeeld een allegorie van België. In de jaren 1850 was het een mode om de Belgische Staat (**La Belgique**) voor te stellen door een vrouwenfiguur. Bekijken we de keerzijden van de bronzen medailles die in die periode geslagen werden en o.a. de bronzen medaille geslagen ter gelegenheid van de eedaflegging van Koning Leopold II op 17-12-1865.⁽¹²⁾

We durven besluiten, dat het schild het wapen van het Koninkrijk België voorstelt hetwelk op zijn beurt het wapen van het aloude hertogdom Brabant is, waarvan de kleuren goud (geel) en sabel (zwart) zijn, de kleuren die trouwens de reporter van de Gazette van Gent in 1852 gezien heeft.

Ons aansluitend bij de wens uitgedrukt in « Palmares », nr. 1, IV, sept.-okt. 1962, hopen wij dat het Stadsbestuur van Gent het beeld eens zal willen heroprichten en dit misschien in de nabijheid van de plaats waar het eertijds thuishoorde, n.l. het Graaf van Vlaanderenplein. In de graspleinen aldaar is er naar ons oordeel plaats te over.

M. BROECKHOVE

(10) Medegedeeld door de Heer O. Corteyn, Prov. Sekretaris van de Koninklijke Vereniging Kongolese Herdenkingsbond, V.Z.W., Afdeling Oost-Vaanderen.

(11) Op afb. 3 zien we duidelijk dat de onderarm met een pin in een gat van de bovenarm past.

(12) Behorende o.a. tot de verzameling van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Brussel.

Strodekker en Strodekkerstechnieken

TERMINI TECHNICI.

Het lag niet in onze bedoeling de hier opgenomen en alfabetisch geordende vaktermen taalkundig toe te lichten. Er werd slechts getracht hun technische betekenissen te verklaren.

Aankloppen : het op- of indrijven der dekstengels, vastdrijven. Zie ook : « *kloppen* » « *opkloppen* ».

Aanzetlaag : de eerste laag,, de onderste laag van een « *dekgang* » (oozie of dakvoet) waarmede de dekker het werk begint.

Afdekkeren : toedekken van een dakruimte met stro of riet. « Bekleden » der dakschilden. Het beveiligen der woningruimten door middel van strolagen en vorstlagen tegen inwatering en wind.

Afdekkeren : afnemen van oud dakstro; het « *ontdekkeren* » van een versleten vacht.

Afstand : geijkte lengtemaat; afstand van deklat tot deklat, van roede tot roede, van knoop tot knoop. Op « *afstand* » dorsen; *voorzichtig* te werk gaan om de strostengels niet te splijten.

Afwaaien : uitwaaien van dekstro uit de lagen van een « *gebroken* » dak; het « *stuk vliegen* » van de (gebroken) strostengels. « afgewaeyde » gaten in de dakvacht.

Afweertekens : schutstekens tot afweer van onheil ((bijv. ziekten en blikseminslag). In stro uitgevoerde zinnebeeldige tekens op het boerendak.

Alaam : gereedschappen van de stro- en rietdekkers. Dekkersalm, alm, strodekkersgerief, werktuigen.

Andrieskruis (-en) : houten pennen, die naar elkaar aanleunen en in het midden oversnijden. Priemen van hout of riet kruisvormig op een zodendak geplant. Strotouwen in Andrieskruisen over een dakvorst geweven.

Band : strotouw (van binden) bint, bond, bundel.

Bandroede : zie « bindroede », « de kroede ».

Bed : uitgespreide hoeveelheid stro (tot een « *bed* » samengebracht).

Berd : (bord), plank. Schutsplanken aan topgevel van strodak.

Beugel (germ. 'bugilla') : afgel. van beugen, gebogen riethalm op een « gerolde vorst ».

Biezenvacht : minderwaardig dekmateriaal voor noodwoningen. Oevergewas als grondstof voor gewoon vlechtwerk gebruikt.

Binddraad : verzinkte draad (\varnothing 1,2 mm) aangewend ter vervanging van « dek-wijmen ».

* Vervolg O V Z XXXXIV (1969) 209-218 en XXXXV (1970) 103-116. 143-156.

Bindgaarde : gaarde, taaie en zeer buigzame wijmen.

Bindlat : « deklat », stro- of rietlat. Nu panlat.

Bindroede : bandroede, dekroede, roede. Dikke gaarden (eiken-, kastanje- of elzenbanden). Buigzame takken nodig voor het vastdrukken der strolagen op de « deklatten ». Ook « kantwissen ».

Bouquet (Fr.) : boeket, bosje stro of riet. Zie « dakspil ».

Boerendak : een dak bedekt met stro, ofwel met riet.

Boom : steigerplank waarop de dekker staande werkt. Ook « dekboom », « plankgang ».

Boomgang : een « strogang » ter lengte van een « boom » of « steigerplank ».

Boomhaak : ijzeren hanghaak van een « boom ».

Bos : strobos, rietbos, bundel. Met strotouwen gebundeld riet of stro ter dikte van ongev. 30 cm doorsnede.

Brandvrij : (brandvrij maken van een boerendak) stro en riet in een bad dompelen samengesteld uit leem, paardemest, kalk en amoniak.

Breeuwen : mnl. 'brâwen', 'braewen'; toenaaien (van een rand), versterken. Waterdicht maken van daknaden. Versterken van de hoeken of « ganguiteinden ».

Breien : zoals vlechten.

Bundel : zie bos. « gheluybundels stroot ».

Bussel : zie bos.

Dak : vulg. lat. tego : bedekken, bedekking (van woningruimte).

Dakbedekking : zie dekmateriaal.

Dakboeket : zie « dakspie », « strotuiltje ».

Dakdruij : onderste daklijn, Ook druijlijn, « drop », « oozie », van welke plaats het hemelwater afdruijpt.

Dakflora : gewassen ter beschutting van het boerendak aangewend.

Dakhelling : graad van een stro- of rieten dak. Dakglooijing. Schuine stand in graden uitgedrukt. Ook « scheut ».

Dakhuid : bekleding der dakschilden met riet of met stro. Bepaalde dikte der strolaag. Huid : betek. overdekken, omhullen, schuilen.

Dakkam : bovenste, horizontale dakbeëindiging. Vorst of nok; de kam van een « staande » vorst. Daklijn, horizon, vorstkam.

Dakkapel : (van schuur) voorbouw met topgeveltje; een kapje dat insnijdt in een grote schuurkap.

Daklicht : miniatuurgeveltje dat insnijdt op een strokap. Ook dakopening, uilengat, dakvenster, « *koeketje* » voorzien van een eigen strokapje.

Daklijn : onderste horizontale lijn van een over de muren stekend dakschild, z.g. oozie. De bovenste lijn van een dak : nok, vorst, vorstkam, dakvorst, enz.

Daknaad : overgang van twee hoeksgewijs verenigde dakschilden. Het aan elkaar genaaid zijn van twee strolagen, « gangen ».

Daknaald : Vorst. Ook storol van een « gewrongen » vorst. Houten rol of mast als kern.

Dakplant : op een strodak voorkomende steekzoden, heidekruid, plaggen, graszoden, grasvodden, dakvodden, donderkruid, donderbloem, donderbezem, donderbaard, donderblaarkens, barba jovis, streepmadamekes, enz.

Dakroede : zie « bindroede » (« Dakroyen »).

- Dakrug* : Zie daklijn. Vorstlijn.
- Dakruig* : door schimmel bedekte strolaag. Aangetast door onkruid.
- Dakscheut* : zie dakhelling.
- Dakschild* : oppervlakte van een strobekleding. Schilden van een wolfsdak, zadeldak, tentdak enz.
- Dakspaar* : keperbalkje. Lichte balkjes. die de dakhelling volgen en waarop de deklatten bevestigd zijn.
- Dakspie* : schrijlings op de vorsteinden geplaatste stropil, genoemd : « hoekspie », « hoekspil », « nokspie », « hoedje », « koppeke », « fatsoentje », « pareringske », « boeketje », « kaafke », « torreken », « schuifken », « schoofken ».
- Dakspil* : versierde spil van gebakken aarde.
- Dakstoel* : getimmerd gebint waarop de tot schilden gevormde sparren, deklatten en strobekleding rusten.
- Dakvacht* : zie dakhuid : strobekleding.
- Dakverbinding* : zie daknaad.
- Dakvoet* : zie dakdruip en oozie.
- Dakvoetkeper* : zie ooziebalk.
- Dakvoetlaag* : zie aanzetlaag.
- Dakvoetlat* : zie ooziekeper.
- Dak* : overdekking van een bouwruimte als beschutting tegen weersinvloeden.
- Dakvorm* : naar de vorm van het dak onderscheidt men : lessenaarsdak (een hellend dakschild); zadeldak (twee tegen elkaar geplaatste schilden); tentdak (tot één punt samenkomende schilden) wolfsdak (twee grote en twee kleinere dakschilden).
- Dakvorst* : (waar de dakstoelgebinten en dakschilden samenkomen); hoogste horizontale stro- of rietverbinding. Vorsten z.g. : « liggang », « kruklaag », « vouwgang », « overgelegde vorst », « gevouwen vorst », « overgeslagen vorst », « staande vorst », « gewrongen vorst », « kleivorst ».
- Dakzolder* : ruimte begrensd door de dakschilden en de plankenvloer ener verdieping.
- Dek* : afleid. van dekker.
- Dekboom* : zie « boom ».
- Dekgaarde* : zie « bindgaarde ».
- Dekgeer* : zie « wijm ».
- Dekhamer* : strodekkersgerief.
- Dekken* : (decken 1465) dakschilden met riet of stro bedekken. Een dakruimte overdekken, overhuiven, overwelden, bedekken, ook « verdecken ».
- Dekkers* : vertikaal toelopende gevelplanken, schutsplanken. Deze beletten het naar buiten verschuiven der strolagen. Ook windveren.
- Dekkershaak* : zie « stuwhaak ».
- Dekklopper* : zie strodekkersgerief : « dekplank ».
- Dekkarwei* : noodherstelling. Een beschadigd strodak « oplappen ».
- Deklat* : waarop het stro of riet rust. Latwerk; in rijen gelegde latten. De afstand van lat tot lat (asmaat) is voor kort riet ca. 20 cm; voor lang stro en riet : 40 cm. Doorsnede der lat : 3,5 bij 5 cm.

- Dekmateriaal* : bestaande uit stro, riet, heide, biezen. Dekroeden en wijmen. IJzerdraad. Verder tegels, pannen, leisteen, koper, eikenhouten schalieën, enz.
- Dekpaard* : strodekkersgerief. Zie *dekstoel*.
- Dekplak* : strodekkersgerief. Zie *dekplank*.
- Dekplank* : strodekkersgerief.. Plankje waarmede stro- en rietstengels door gelijkmatig kloppen verschoven en vast ineen gedrongen worden. « Dekspan », « drijf hout », « drijfplank », « heuzingberd », « plakker », « klopper », « dek klopper », « deklak », « dekspan ».
- Dekpriem(-en)* : zoals boor (boren), om gaten te maken.
- Dekroeden* : (dekroyen) zie bindroeden. « Deckroyen ».
- Dekspan* : zie ook deklak.
- Dekstoel* : strodekkersgerief Laddertje uit een of twee treden waarop de dekker werkt en waarmede hij zich over het dakvlak kan verplaatsen.
- Dekstro* : een voor het dekken geschikte hoeveelheid korenhalmen, goed gesorteerd en in bossen bewaard vóór gebruik.
- Dekstukken* : zie « dekkers ».
- Dekvlak* : oppervlakte van een met stro te dekken dakschild.
- Dennespar* : stammetje van onbewerkt hout waarop de deklatten vastgespijkerd worden. Zie dekspar.
- Dok* : bosje stro dat tussen de pannennaden gelegd wordt. Een pannendak dichtmaken met « popkens ».
- Donderbezem* : dakplant.
- Donderblaarkens* : dakplant.
- Driehoeksmotief* : 1) gesloten figuur op strowand; 2) id. op de zijdakken van een « omgeslagen vorst »; 3) driehoekvormig en decoratief uitgevoerd uilengat.
- Dorsen* : op afstand dorsen. Oude dorsmethode om het dekstro niet te splijten.
- Drijf hout* : strodekkersgerief. Zie deklak.
- Drijfplank* : strodekkersgerief. Zie deklak.
- Drop* : dakdrop, dakdruip, druipen (aan dakvoet).
- Druiplijn* : zie dakdruip (dakvoet, hozing).
- Druijlijst* : over de wanden stekende geprofileerde draagbalkjes waarop het stro van de aanzetlaag drukt.
- Drijfplank* : zie « deklak ». Indrijven der strostengels onder de « bindroede » met -plankje.
- Eerste laag* : zie aanzetlaag.
- Effen dak* : een met zorg geschoren strovlak. Gelouterd dak.
- Eindpan* (eindvorstpan) : de eerste en laatste pan van een vorstbedekking.
- Eindvlak* : kleinste dakschild van een wolfsdak.
- Eindvlak* : uiterste grens van een strovlak (aan dakhoek, aan een windveer).
- Eiken roede* : zie bindroede.
- Els* : werktuig, zoals « priem » of « aal ».
- Elzen roede* : zie bindroede.
- Fatsoen* : (Fr. façon) fatsoeneren (Fr. façonner); goede vorm (in zin van tooien, versiering).
- Franse kap* : wolfsdak (Kempen). Steile kap. Monumentale kap.

- Gaarde, Gard* : zie bindgaarde afgeleid van « gher » : vlechtarbeid, gevlochten waand, omheining, enz.).
- Gaffel* : vorkvormig takje, een sprietje; zetje (strodekkersgerief). Zie stuwhaak. *Gaffeltakje*, ook « schalm ».
- Gang* : een strook of vlak van dakschild. Een gang « vol stro ». Deklaag ter lengte van het dak; de breedte van een gang is berekend op de lengte en de dikte van de strobekkingsvlakken.
- Gangdeel* : strook of vlak van een dekschild met stro bedekt.
- Gangeinde* : zie eindvlak, uiteinden van de strolagen.
- Gapen* : (gapende pannen) : losgekomen pannennaad. Gapen door het barsten van de mortelspecie van een « gesteken vorst ».
- Gat* : opening in het dakvlak ontstaan door het breken van de strostengels; het opvliegen, openwaaien van de bedekking; gaten in de deklaag door ratten geboord. Een « gatig » dak. (vol vogelnesten).
- Gebonden dak* : zie « gebundeld » dak.
- Gebreeuwd dak* : gangeinden met kort riet verstijfd. Strolaag met versterkte (gebreeuwde) naden.
- Gebroken dak* : door stormweer opengewaaide vlakken zinnespel. op gebroken strostengels. Zie « gat ».
- Gebundeld dak* : Dekwijze; bedekking samengesteld met strobossen.
- Gedreven dak* : Dekwijze bedekking met gedreven stro; strolagen met de « deklank » vastgedreven.
- Gelapt dak* : noodherstelling. « Overhaken » of verbinden van een nieuwe strolaag op oude strobekking.
- Gelegd dak* : dekwijze; de aarpluimpjes vormen het buitenvak van de strobekking. Ook « hangend dak » (de stengels liggen met de aardeinden naar boven).
- Gelei* : ook bossen. Een hoeveelheid bossen, strobussels. Oude benaming voor uitgeschud dekstro (te « verdecken geluys »), zoals « gelui ». Zie o.m. glei.
- Genaaid dak* : het naaien van de strolagen aan de deklatten; naaien met zig-zagsteken; verbinden van de vorstkaap met de bovenste strolaag. Naad, van naaien (vlechten, winden). Zie ook « breeuwen ».
- Gepopt dak* : dak aan de binnenzijde met stropopkens dicht gemaakt. Zie ook dok.
- Gerold stro* : strostengels tot een sterk touw ineen gedraaid.
- Gerolde vorst* : Omheen een houten rol geslagen en stevig aaneengedrukte strotouwen.
- Geschooid stro* : zuiver gemaakt stro; door schudden van allerlei stofdeeltjes ontdoen.
- Gesteken vorst* : vorstpannen met mortelspecie volgezet op twee toegelichte strolagen.
- Gevelborden* : zie « dekkers », « windveer ».
- Gevelplanken* : zie « dekkers », « windveer ».
- Gevelvulling* : met klei en strohaksel gevulde vakwerkpanelen.
- Gevouwen vorst* : dakvorst. Over de nok of vorst geslagen strobekking.
- Glei* : Oude benaming voor bossen stro. Gelei (gheley), gloy, geluis, glui (gluy), glu (Fr. gluage). « Gheluybundels stroot van elf palmen int ronde ». (omtrek + doorsnede).

Gewrongen vorst : dakvorst. Vorst met gerolde strotouwen. Zie ook gerolde vorst.

Golving (golflijn : golfsgewijze geschoren nok of vorstgang; in een golvende lijn gesneden « krullewieten »).

Grasdak : met kort gras overwoekerde dakschilden, zg. « vodden », « dakvodden ».

Haak : Strodekkersgerief. Zie stuwhaak.

Haak : van dekpaard. Ook hanghaak.

Haakijzer : strodekkersgerief. Zie stuwhaak.

Haakpriem : strodekkersgerief. Zie priem.

Haanhout : horizontale balkjes ter verstijving van de toelopende daksparran (van een strodak); koppelstuk, verbinding.

Halm : stengel, stro.

Hanebalk : zoals haanhout.

Hand : een houten « zetje » als « derde hand » gebruikt. Strodekkersgerief. Zie stuwhaak.

Hangboom : dwarshout van dekstoel waaraan een haak (haakijzer) bevestigd is.

Hangend dak : dekwijze. De aarpluimpjes naar beneden gericht. Zie « gelegd dak ».

Hangend stro : zie strowand.

Hanghaak : ijzeren haak van dekstoel, van boomgang.

Hard dak : gebakken tegels, pannen, leien : « *Harden daacke* ».

Hart-met-kruis : met stro vervaardigd zinnebeeldig motief op de vorsteinden.

Hede : zie vlasdak.

Hengelhaak : strodekkersgerief. Priem (dekpriem) waarmee de wijm terug op de strolaag wordt « gehengeld ». Ook priemhaak.

Hennep : ontleend uit het thracisch-skytische woord « kannabis ».

Heuzing : zie oozie.

Heuzingbalkjes : zie oozie en druiplijst.

Heuzingberd : strodekkersgerief. Zie dekplank.

Heuzinggang : zie aanzetlaag.

Heuzingsteert : geprofileerde balkjes. Zie druiplijst.

Heuzingstro : gesorteerd stro voor de aanzetlaag. Dakvoet.

Hoedje : benaming voor dakspie. Van « hoede » = bedekken, beschermen.

Hoekkeper : hoek-ablautsvorm naast haak. Zie « horenboom ».

Hoekpan : eindpan van « gestoken vorst ».

Hoektuiltje : zie dakspie.

Holle pan : vorstpan en hoekpan van gebakken klei; stro- of rietvorsten (20 bij 60 cm). Zie « gestoken vorst ».

Horenboom : hoekkeper; schuinbalk van dak waar twee schildvlakken samenkomen. « Hoerenboom » (1490).

Horenboomdak : « wolfs- » of « wolfsdak » met vier hoekkepers, waar de naden der stroschilden samenkomen.

Houten been : « berd » in vorm van een « been » waarop de dekker de wijmen van « lengte » snijdt. Ook « dekkersbeen ».

Horizon : bovenste daklijn waar de sparran samenkomen; de begrenzende dakvorst, vorstlijn, vorstkam, kam.

Hozing : zie oozie.

Huid (van een dak) : dakruimte omhuld met stro of riet; dakvacht.

Huisdrup : zie dakdruij.

Indrijven : het stro der gangen snel en krachtig onder de bindroede samendrijven met het « dekplankje ».

Ingedekt dak : dak waarbij roeden en wijmen door strolagen volkomen overdekt zijn.

Ingebonden dak : een oude bedekking met nieuw stro « overbinden ».

Instringen : *organisch* verbinden van twee strogangen; instrikken, overdekken. Waaiervormig verdelen van stro op een « vouwgang » door strikvormige uitgevoerde verbindingen.

Kaafke : een strospil « keuvel » of « kopke ».

Kam : van een «staande vorst ». Vorstbeëindiging.

Kap : Dakkap. Driehoekig spant met hellende dakschilden. Dakstoel.

Kapruimte : door dakschilden begrensde ruimte, met van binnen zichtbaar gelaten strobekking (spreilaag).

Karwei : moeilijk, onaangenaam werk. Uit Fr. *corvée*. Vroeger herendienst door strodekkers verricht.

Kattegat : waarschijnlijk *kottegat*, dakvenster in de strokap van keuterswoonst.

Kempstekken : hennep (*cannapis*). Kimpstengels. Zie ook hennep.

Kleidak : zie *kleivorst*.

Kleilaag : dunne kleilaag als schutslaag tussen de strolagen van een « gedreven » dak aangebracht om brandgevaar te voorkomen.

Kleivorst : met klei gesloten vorstnaden waarop planten (dakflora).

Knecht : houten sprietje om de bindroede op het stro voorlopig tegen de deklatten aan te drukken. Een gevorkt hulpstukje of « zetje » in hout.

Kneep : handigheid. De knepen van de stiel.

Knelijzer : zie *stuwhaak*.

Knijpijzer : afgeleid van knijpen, knellen, nijpen. Zie *stuwhaak*.

Knijplank : Plankje of latje waarop het stro van de druij- of aanzetlaag is aangedrukt. Oozingplank die de nodige spanning of veerkracht aan het stro van een dakvoet geeft.

Kniestuk : lederen knielap tegen het slijten van de werkbroek.

Knolvorm : een tot knobbel, kop of popken gevormd wijze stro. Ook « veugelké » op een « gerolde dakvorst ».

Kloppen : het stro met de « dekplank » vast op- of ineendrijven; de stengels gelijkmatig « opkloppen », tot een effen vlak of dakhelling.

Klopper : zie « dekplank ».

Klopplank : zie « dekplank ».

Knecht : de « derde hand ». Zie ook « Zetje », « stuwhaak ».

Knoop : het dekstro met een wijmknoop aan de bindroede bevestigen.

Koekenaas : ruitvormig uitgevoerde « strotouwen » ter versterking op een strovorst aangebracht. Verbinding welke met de vele wijmknopen een decoratief uitzicht aan het boerendak bezorgen. Een strovorst met « koekenhazen » overdekt.

Kopse rietlaag : dwars, schuins ofwel gevouwen rietstengels die « kops » aangebracht zijn en een versterkte deklaag vormen. Gewoonlijk verzekert deze

- techniek de stevigheid der deklagen boven een horenboom, ook noordboom geheten.
- Kops gedekt strodak* : Hierbij zijn de vlakke dakuiteinden met « kort » stro of riet door middel van zichtbaar gelaten wijmen en bindroeden verbonden. De aardeinden (gaten) van het « kort » gesneden stro of riet zijn naar buiten (naar onder) gekeerd.
- Kopvlak* : stengelgat; stoppel of het aardeind van een halm.
- Kort stro of riet* : alleen de zwaarste uiteinden (gaten of aardeinden) van het kort gesneden stro of riet worden ter versterking van bepaalde delen van het dakvlak aangewend.
- Krimplaaag* : uitgedunde strolaag, gekrompen door ouderdom. Een versleten strovacht.
- Kreuklaag* : een over de nok geplooid strolaag. Van : kreuken, plooiën, buigen van stro over de vorstkap.
- Kruis* : zinnebeeldig teken op het boerendak. Een kruis-met-hart; een Kalvarie, een Andreaskruis : van riet of van stro vervaardigd schutsteken.
- Krullewieten* : een in golflijn gesneden onderkant van de vorstkap. De onderste uiteinden vertonen krommingen of krinkels.
- Kwaë kant* : onveilig georiënteerd dakschild. Het noordwesten wordt beschouwd als kwade kant voor een strodak. Steeds aan ongunstige weersinvloeden blootgestelde gevelwanden.
- Laagsgewijs* : het laag voor laag uitvoeren der « gangen ».
- Lat* : zie deklát.
- Lateren* : het lateren van een dak. Een gelateerd, gelaterd dak. Gespijkerde deklatten waarop de strovacht aangebracht wordt.
- Zie o.m. : « spreilaag » : verbinden van dekstro met het latwerk.
- Leggen* : een dak « nieuw leggen » (« legghen » 1660). Vernieuwen van dekstro.
- Lengte* : het van « lengte » snijden van stro of riet, wijmen en bindroeden. Inkorten; op maat snijden.. Zie : kort stro.
- Ligstro* : dekwijze. Zie spreilaag en lateren. Bed : lig- of onderlaag.
- Louteren* : strobekking met zorg tot een effen vlak « gelouterd »; zuivere bedekking; met het scheermes gereinigd en glad geschoren.
- Luiken* : sluiten, toeluiken, toevlechten, toestrikken van openingen in het strodak.
- Mankdak* : dakvorm, in doorsnede assymmetrisch en uit twee schilden van ongelijke breedte, van oozie tot vorst. Uit lat. « Maneus » : gebrekkig.
- Meester* : meester strodekker, dekkers baas, dekker, 'dek.
- Mei* : Meitak op het dak. Ook de dakspie wordt aanzien als een mei. Zie dakspie.
- Mes* : strodekkersgerief. Scheermes, snijmes, kliefmes. Mes of messen waarmede de dekker de strolagen effen scheert; het doorsnijden van wijmen en klieven van de bindroeden.
- Mijt* : hoeveelheid hooi of ongedorst graan zorgvuldig afgedekt met een strokap.
- Motief* : bepaald zinnebeeldig teken op boerendak. Een « Motiefken », een « supplementje » op een dakspie aangebracht.
- Naad* : afgeleid van naaien, vlechten, winden. Zie daknaad.
- Naaien* : verbinden van de hoeknaden. Zie « genaaid » dak en « naad ».
- Neuske* : Licht vooruitstekend puntje in het midden van de dekpriemen voor het

aandrukken der bindroeden op de strolaag.

Nieuwjaarke : zie « koekenaasvormen ».

Nieuw leggen : « leggen van een strobekking ».

Nok : vorst (nook. Eng.; nockbalk, Duits). Zie vorst.

Nokgang : zie vorstlaag, buigen van bovenste laag over twee dakschilden.

Nokkap : kap die de dakschilden aan de vorst onderling verbindt.

Noklaag : zie strovorst.

Noklijn : zie vorst. Vorstbeëindiging.

Noknaald : houten rol. Zie « gewrongen vorst ».

Nokpan : zie holle pan. « Gestoken vorst ».

Onderlaag : zie « aanzetlaag » en « spreilaag ». Ook : overdekkende laag (vorstkap, strovorst).

Onderste laag : zie « aanzetlaag ».

Ontdekken : afdekken, afnemen; verwijderen van dakstro. losmaken van oud dakstro (zoals « ontwegen » van vakwerk). Volksgericht. Werd vroeger als een zeer strenge straf beschouwd.

Oog : oogje van dekpriem, voor het doorhalen van wijmen. Zie hengelhaak. « Oogje » in bijllemmet (voor nageltang gebruikt).

Oozie : onderste rand van stro- of rietdak. Dakvoet. Oude vormen zoals « ose », « oyse », eusie, euzie, euze, heusie, heusing, enz. Over de wanden stekend (overhangend) dakstro. Ook ter bescherming van de met klei gevulde gevelwanden.

Ooziebalk : geprofileerde rij balkjes waarop de oozielat ingekeept is. Over de wanden uitstekende dakrand, vaak sierlijk bewerkt of geprofileerd.

Ooziedrup : gevormd van oozie en drup.

Oozielat : dwars over de ooziebalkjes geplaatste lat om meer veerkracht te geven aan het ooziestro.

Ooziestro : zie aanzetlaag; dakvoet dakdruij. Met grote zorg uitgevoerde dakrand waarop het regenwater afdruijpt.

Opdrijven : stro, of riet, met de hand voorlopig aandikken en gelijkmatig verdelen alvorens de dekplank te gebruiken. Zie ook « indrijven ».

Opvlieden : uitwaaien van strostengels uit de bedekking.

Overdekken : een oude strolaag ten dele overdekken met nieuw stro; — het indekken van de wijmknopen; — ook noodherstelling.

Overbinden : noodherstelling. Zie overdekken.

Overslag : zichtbaar gelaten uiteinde van een nieuwe strolaag op een onderliggende oudere laag. Ook overdekte laag.

Overgelegde vorst : zoals « gevouwen vorst ». Verbinding van twee dakschilden door een « vouwgang » met « vol » stro uitgevoerd. Zie « overgeslagen » vorst.

Overslagen vorst : vormt de overslag (verbinding) der bovenste strolagen. Een dekkap uit « vol » stro in « kruklaag » uitgevoerd. Zie « vouwgang » en « ingestrengde » vorst.

Overhaken : gedeeltelijk overdekken van een verzwakte strovacht met nieuw stro. Zie overdekken. Ook *overnaaien* en *overslag*.

(vervolgt)

C. V. TREFOIS

KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN

Vereniging zonder winstoogmerk

De Bond bevordert de studie van de volkskunde en geeft sedert 1926 het tweemaandelijks tijdschrift « Oostvlaamse Zanten » uit, waarin volkskundige bijdragen en de uitslagen van de enquêtes in Vlaanderen gepubliceerd worden.

Raad van Beheer van de Bond : ere-voorzitter : E. Boonen; voorzitter : Lic. R. van der Linden; onder-voorzitters : Lic. M. Daem en J. Pieters; sekretaris : M. Broeckhove; penningmeesteres : H. Depoorter; leden : Dr. R. Haeseryn, G. Hebbelynck, Lic. L. Hoste, G. Rouquart, G. Van Audenhove, F. Van Bost, Prof. Dr. P.J. Vandenhoute, G. Van Peteghem en G. Weze.

Dagelijks bestuur van de Bond : voorzitter: Lic. R. van der Linden; sekretaris : M. Broeckhove; penningmeesteres : H. Depoorter; leden : Dr. R. Haeseryn en G. Hebbelynck.

De Bond schrijft ten laste van zijn Alfons de Cockfonds tweejaarlijkse prijsvragen over volkskundige onderwerpen uit, organiseert voordrachten, tentoonstellingen en reizen.

Kommissie voor volkskundige Enquêtes : voorzitter : Lic. R. van der Linden; leden : M. Broeckhove, Lic. M. Daem, Dr. R. Haeseryn, J. Pieters en G. Weze; adviseurs : Lic. H. Arens en M. Van Wesemael.

Kommissie voor feesten en reizen : voorzitter . G. Weze; leden : M. Broeckhove, G. Hebbelynck, G. Van Audenhove, F. Van Bost en G. Van Peteghem.

Het Museum voor Volkskunde, gesticht door de Bond in 1927 in het voormalig Museum voor Oudheden, Lange Steenstraat, is sedert 1962 overgebracht naar het Kinderen Alynshospitaal, Kraanlei 63, Gent. De Bond ondersteunt het Museum dat de stad Gent bij besluit van 27-9-1931 in bescherming heeft genomen. Het staat onder toezicht van een kommissie bestaande uit vertegenwoordigers van het Stadsbestuur en van de Bond.

Beheerkommissie Museum voor Volkskunde : erevoorzitter : E. Boonen; voorzitter : G. Weze; ondervoorzitter en konservator a.i. : Dr. R. Haeseryn; sekretaris : M. Broeckhove; penningmeester : G. Hebbelynck; leden : H. Depoorter, Lic. L. Hoste, G. Rouquart, G. Van Audenhove, F. Van Bost, Prof. P.J. Vandenhoute, Lic. R. van der Linden en G. Van Peteghem.

Dagelijks bestuur en aankoopkommissie van het Museum voor Volkskunde : voorzitter : G. Weze; ondervoorzitter en konservator a. i. : Dr. R. Haeseryn; penningmeester : G. Hebbelynck; sekretaris : M. Broeckhove.

(Vervolg van tweede blz. van de kaft).

van z.g. « Frankische Boerderijtypen en hun geografische Verspreiding in ons Land, door Cl. Trefois — De Draak van het Belfort van Gent in de Folklore, door Cl. Trefois — De Tinnepotgieterij te Gent, door J. Boes — Galerij van Gentsche Typen door E. Andelhof — De Magie van het Poppenspel, door F. Van Es en anderen — Devotie tot de Heilige Donatus, door M. Broeckhove — Sint-Kristoffel. Legenden. Verering, Verspreiding, door R. van der Linden — Kinderspelen en Liedjes uit het Land van Dendermonde, door Mevr. L. Bataille-Hiel — Leerknappen in de kunstambachten te Gent 14e en 15e eeuw, door M. Daem — Register op G. Celis: Volkskundige Kalender . . . door F.M. Oibrechts — De Groei en Bloei van de Arteveldefiguur in de Vlaamse Volksziel, door J. Vermeulen — Bijdrage tot de volkskunde van Moerzeke, door J. Laureys — Vrolijke Doodsbrieven vol humor en gal (avec un résumé en français), door R. van der Linden en G. Simons — Duiventorens in Oost-Vlaanderen, door O.S. Depraet.

Lidmaatschap Bond Oostvl. Volkskundigen : Jaarlijkse bijdrage gewoon lid : 250 F; gezinslid : 75 F (zonder tijdschrift); gepensioneerde : 200 F; beschermend lid : 500 F; steunend lid en maatschappijen : 1000 F (BTW inbegrepen).

Abonnement op Oostvlaamse Zanten voor niet-leden (bibliotheken, instellingen, boekhandel, verenigingen, enz.): 300 F; buitenland : 350 F per jaargang (BTW inbegrepen).